

CPB-4/2011.
(CPB-4/2010-2014.)

J e g y z ő k ö n y v *

az Országgyűlés **A cukorgyárak privatizációját, valamint
Magyarország Európai Unióhoz történő csatlakozása óta a közösségi cukorreformok
során képviselt magyar álláspontot értékelő, és annak itthoni következményeit feltáró
vizsgálóbizottságának**

2011. október 4-én, kedden, 10 óra 41 perckor
a Képviselői Irodaház V. emelet 515. számú tanácstermében
megtartott üléséről

**A jegyzőkönyv eredeti hitelesített példánya az Országgyűlés Levéltárában megtalálható.*

Tartalomjegyzék

Napirendi javaslat	3
Az ülés résztvevői	4
Elnöki bevezető, a napirend elfogadása	5
Tájékoztató a cukorgyári privatizáció 1990-92. évi első szakaszáról, az Állami Vagyongyűjtés Igazgatótanácsa (ÁVÜ IT) döntés-előkészítéseiről	5
<i>Elnöki bevezető</i>	5
<i>Tájékoztatók</i>	6
Dr. Csepi Lajos, az Állami Vagyongyűjtés volt ügyvezető igazgatója	6
Dr. Bártfai Béla, az Állami Vagyongyűjtés igazgatótanácsának volt tagja	11
<i>Kérdések, hozzászólások</i>	12
<i>Válaszok, reflexiók</i>	17
Dr. Csepi Lajos, az Állami Vagyongyűjtés volt ügyvezető igazgatója	17
Dr. Bártfai Béla, az Állami Vagyongyűjtés igazgatótanácsának volt tagja	22
<i>További kérdések, hozzászólások</i>	24
<i>Válaszok, reflexiók</i>	28
Dr. Csepi Lajos, az Állami Vagyongyűjtés volt ügyvezető igazgatója	28
Dr. Bártfai Béla, az Állami Vagyongyűjtés igazgatótanács volt tagja	30

Napirendi javaslat

1. Tájékoztató a cukorgyári privatizáció 1990-92. évi első szakaszáról, az Állami Vagyonügynökség igazgatótanácsa (ÁVÜ IT) döntés-előkészítéseiről

Meghallgatásra meghívottak:

Dr. Csepi Lajos, az ÁVÜ volt ügyvezető igazgatója

Dr. Bártfai Béla, az ÁVÜ IT volt tagja

2. Egyebek

Az ülés résztvevői

A vizsgálóbizottság részéről

Megjelent

Elnököl: **Font Sándor** (Fidesz), a vizsgálóbizottság társelnöke és
Dr. Józsa István (MSZP), a vizsgálóbizottság társelnöke

Hanó Miklós (Fidesz)
Horváth István (Fidesz)
Ivanics Ferenc (Fidesz)
Dr. Aradszki András (KDNP)
Sáringer-Kenyeres Tamás (KDNP)
Magyar Zoltán (Jobbik)
Szabó Rebeka (LMP)
Molnár Oszkár (független)

Helyettesítési megbízást adott

Horváth István (Fidesz) távozása után Font Sándornak (Fidesz)
Koncz Ferenc (Fidesz) Ivanics Ferencnek (Fidesz)
Simonka György (Fidesz) dr. Aradszki Andrásnak (KDNP)
Harangozó Gábor (MSZP) dr. Józsa Istvánnak (MSZP)
Varga Géza (Jobbik) Magyar Zoltánnak (Jobbik)

Meghívottak részéről

Hozzászólók

Dr. Csepi Lajos, az Állami Vagyonügynökség volt ügyvezető igazgatója
Dr. Bártfai Béla, az Állami Vagyonügynökség igazgatótanácsának volt tagja
Für Balázs, a vizsgálóbizottság szakértője

(Az ülés kezdetének időpontja: 10 óra 41 perc)

Elnöki bevezető, a napirend elfogadása

FONT SÁNDOR (Fidesz), a vizsgálóbizottság társelnöke, a továbbiakban ELNÖK: Jó napot kívánok! Szeretettel köszöntöm a vizsgálóbizottság tagjait, és köszöntöm a napirendi ponthoz érkezett vendégeket. A napirendről döntünk először. A titkárságon keresztül írásban kiküldtük a társelnök úrral egyeztetett napirendi pontokat, amelyek közül az első és érdemi napirendi pont két, az ÁVÜ akkori időszakában szerepet betöltő személy, dr. Csepi Lajos és dr. Bártfai Béla meghallgatása, akiket szeretettel köszöntök a bizottság nevében, ez lenne az első napirendi pont, a második napirendi pont pedig az egyebek. Kérdést, véleményt kérek szépen a napirendhez. Van-e ilyen? *(Senki nem jelentkezik.)* Amennyiben nincs, akkor szavazunk róla. Ki az, aki egyetért az így jelzett napirenddel? Aki igen, az kézfeltartással jelezze! *(Szavazás.)* Ez egyhangú, mindenki egyetért vele. Köszönöm szépen, ezek szerint fogunk haladni.

Tájékoztató a cukorgyári privatizáció 1990-92. évi első szakaszáról, az Állami Vagyongyűnökség Igazgatótanácsa (ÁVÜ IT) döntés-előkészítéseiről

Elnöki bevezető

Mint ahogy a beérkezett anyagokból látható, az első időszakban az ÁVÜ év annak igazgatótanácsai szerepköre elég jelentős volt a cukorgyárak privatizálásában, sőt aki megnézte az időpontokat, az első időszakban igen hamar, tehát az Antall-kormány kormányra lépését tekintve ahhoz képest igen hamar elkezdődik a cukorgyárak privatizálása, hiszen az anyagokból látható, hogy már '90. szeptember 6-án például a Petőháza, '90. október 1-jén Kaposvár, '91. március 1-jén Kaba, '90 júniusában pedig a Mátra, Szolnok, Szerencs cukorgyárak gyakorlatilag privatizálásra kerülnek. Ez persze bennem azt sejteti, hogy nem az Antall-kormány készítette elő ezt az egész privatizálást, hiszen tudjuk, hogy ez lehetetlen, épphogy júniusban állt fel fizikailag az Antall-kormány, és csodálkoznék - elég jól emlékszem arra az időszakra -, ha szeptember 6-ára már egy komplett privatizációs szerződést esetleg elő tudott volna készíteni a kormány annak minden tartalmi részével, és dönteni is tudott volna, és az igazgatótanács részére ezt az engedélyt megadta volna. Ezért javasoltuk a társelnök úrral közösen, hogy az akkori időszakból az ÁVÜ igazgatótanácsai személyi állományából hívjuk meg mindazokat, akik a benyújtott és hozzánk eljutott jegyzőkönyvek alapján érdemileg részt vettek ebben, hozzászólásaik alapján látjuk a működésüket.

Itt van egy nagyon sajnálatos helyzet, hogy az igazgatótanács elnökét, Mádl Ferenc volt köztársasági elnök urat sajnos az elhalálózása miatt már biztosan nem tudjuk meghallgatni. Viszont az igazgatótanács általános elnökhelyettese, Martonyi János jelenlegi külügyminiszter úr volt. A meghallgatását kezdeményeztem, az a mai napra volt kitűzve, de múlt héten szerdán a kormányülés döntése után dőlt el, hogy ma - a köz hírekből esetleg hallgatták - a kormányfő vezetésével a kormány több tagja Szaúd-Arábiában, a Közel-Keleten tárgyal, ezért hirtelen el kellett napolni az elnökhelyettes úr meghallgatását. Logikailag vele szeretnénk volna kezdeni a meghallgatást, és utána folytattuk volna a tagokkal, az aktív vezetői tagok meghallgatásával. Ezért kellett tehát ezt elhalasztani, és ezért nagyon köszönöm a jelenlévőknek, hogy egy viszonylag rövid időszakkal ezelőtt történt megszólításuk után vállalni tudták, hogy a mai napon eljönnek, és dr. Csepi Lajos, az ÁVÜ volt ügyvezető igazgatója és dr. Bártfai Béla, az ÁVÜ IT volt tagja el tudott jönni. Az egyebek napirendi pontban pedig majd ismertetjük a társelnök úrral, hogy a következő három alkalommal kiket szeretnénk meghallgatni. Természetesen egyeztettem már Martonyi miniszter úrral is - megkaptuk tőle a konkrét időpontot -, akit természetesen szintén meg fogunk majd hallgatni.

Ezen rövid felvezetés után arra kérem szépen mind Csepi Lajos urat, mind Bártfai urat, hogy a maguk emlékezetét felidézve vázolják, melyek voltak azok a struktúrák, amelyekben ők gondolkodtak, hogyan történt az előkészítése ezeknek a döntéseknek. Itt külön megemlítettem, hogy számomra hihetetlen gyors döntéseket hoztak, hogyha már '90. szeptember 6-án, három hónappal a kormány megalakulása után az igazgatótanács ilyen súlyú kérdésben dönteni tudott. Tehát az előkészületek erre hogyan történtek, és mi volt a logikája ennek a típusú privatizációnak, beleértve a feltételrendszert, mert az is egy izgalmas kérdés, hogy milyen feltételekkel értékesít valaki valamit úgy általában, különösen akkor, hogyha azt az állam teszi. És mit vártak ekkor egy: egy állami bevételt, egy technológiai fejlesztést, tehát mi volt szerintük a logikai indoklása annak, hogy végül az igazgatótanács folyamatosan úgy döntött, hogy a privatizációt engedélyezte, jóváhagyta, azokban a formákban, amelyekben ezek a szerződéses előkészítések megtörténtek. Most nem akarok eljutni a végeredményig, ami sajnálatos, de akkor, látva vagy nem látva, miben reménykedtek, hogy miért lesz ez így jó a magyar államnak és netán a mögötte lévő magyar termelőknek. Most a Mezőgazdasági bizottság termében ülünk, és nem hagyhatjuk el, hogy erősen szeretünk gondolkodni a termelők fejével, a cukorrépa-termelők fejével, akik most már nagyon kicsi számban állnak rendelkezésre Magyarországon az ismert leépülés következtében. Akkor, 1990 környékén, '90-92-ben ők ezt hogyan látták, és esetlegesen nem félték-e a monopolisztikus helyzet kialakulásától, ami egyébként bekövetkezett. Milyen logikával építették fel a privatizálást súly-ellensúly kérdésben, láttak-e konkurens vetélytársakat megmaradni a magyar piacon, hogy ne legyen monopolisztikus a külföldiek szerepköre, és hogyan látják, fel volt-e... - hogy is mondjam? - látszódtott-e annak a veszélye, hogy ez a monopolisztikus rendszer, amely végül kialakult, a cukorgyárak bezárásához és az exportpozíciónk elvesztéséhez vezet? Tudom, hogy naivak ezek a kérdések, a bizottságnak azonban a kiírt feladatkörébe ezen kérdések megválaszolása is beletartozik.

Még egyszer köszöntöm a meghívott előadókat. Nem tudom, ki kezdi, Csepi Lajos úr, most ránézek, hogy elkezd-e ismertetni a gondolatait, és utána Bártfai úr következne. (*Dr. Csepi Lajos bólint.*) Akkor így adnám meg a szót. Köszönöm szépen.

Tájékoztatók

Dr. Csepi Lajos, az Állami Vagyonügynökség volt ügyvezető igazgatója

DR. CSEPI LAJOS, az Állami Vagyonügynökség volt ügyvezető igazgatója: Tisztelettel köszöntöm az elnök urat és a bizottság tagjait! Köszönjük szépen a meghívást. Sajnos ez a történet, amelyről önöknek tájékoztatást kell adnunk, elég régi, körülbelül 20 év telt el azóta, és 20 év alatt az ember sok mindent felejt. Amikor a meghívást megkaptuk, én megkérdeztem, hogy betekinthetünk-e a bizottság anyagaiba, de kitérő választ kaptam, tehát nem tudom, hogy önök milyen felkészítő anyagokból vágtak neki ennek a problémakörnek, ennek megfelelően a tájékoztatóm is meglehetősen bizonytalan és pontatlan lehet - ha önök is így találják, kérem, hogy tegyenek fel kérdéseket, és nyilván Bártfai úr és én is a legjobb tudásunk szerint megpróbálunk ezekre a kérdésekre válaszolni.

Mielőtt magáról a cukoriparról, illetve a cukoripari privatizációról beszélnek, engedjék meg, hogy körvonalazzam azt a gazdaságtörténeti háttérrel, amelynek a keretében az Állami Vagyonügynökség elkezdett dolgozni, és amelynek a keretében ezek a döntések, amelyeket az elnök úr a bevezetőjében ismertetett, megszülettek, illetve nem születtek meg - erre is ki fogok térni -, mert néhány esetben döntések nem így születtek.

Valamikor tehát az 1990-es évtized végén vagyunk, az ország gazdasági, politikai válságban van, és a vezetés reformok sorozatára kényszerül. Az egyik fontos reformcsomag a gazdaság területén zajlik, alapvetően abból a megfontolásból, hogy az ország

termelővagyonának több hozzáadott értéket kell termelnie, mint amennyit termel, mert az a felismerés, hogy az ország rosszabbul él, mint a hozzá hasonló helyzetben lévő nyugat-európai államok, egyre nyilvánvalóbbá vált, és ennek a magyarázata nem lehetett más, nem találtak mást, mint azt, hogy a termelővagyon hatékonysága nálunk alacsonyabb szintű, mint a hozzánk hasonlítható nyugat-európai országokban.

A reform erre a problematikára először azt a választ adta, hogy a vállalkozásoknak, vállalatoknak nagyobb szabadságot és mozgásteret kell adni, le kell építeni a pártállami bürokráciát, és ennek eredményeképpen jelentkezni fog egy olyan hatékonyságtöbblet, amely megtermeli az országnak azt a pluszjövedelmet, ami a leszakadás megszüntetéséhez szükséges. Ennek keretében a '80-as évtizedben számos olyan törvény született, amely a vállalatok mozgásterét növelte, vállalati tanácsokat hoztak létre, és ezeknek a vállalati tanácsoknak jelentős döntési kompetenciát biztosítottak. Ennek a kompetenciának az egyik része az volt, hogy az állami vállalatok vezetése szabadon rendelkezhetett a vállalat kezében lévő termelővagyon sorsáról, és arra is jogot kapott, hogy azt elidegenítse. Ennek jegyében a '80-as évtized végén, a '90-es évtized elején a vállalatok számos olyan vállalkozást hoztak létre, amelyek keretében az állami tulajdonú termelővagyon egy részét magánvállalkozásokba szervezték ki, és abban, magánvállalat keretében működtették tovább.

Ennek a folyamatnak számos következménye lett, ami a mi esetünkben lényeges és fontos, az az, hogy ennek a folyamatnak a részeként számos, a jó erkölcsbe és gyakran a jogrendbe ütköző esemény is a következménye lett, mert a vállalatok vezetői gyakran fontosabbnak tartották személyes, szubjektív megfontolásaikat, mint magának a vállalatnak vagy az állami termelővagyonnak az érdekét, és gyakran a saját gazdagodásukra különítették el olyan államivagyon-részeket, amelyeket nyilván az állam javára kellett volna üzemeltetniük. Ennek a felismerésnek a jegyében döntött úgy 1990 januárjában az Országgyűlés, hogy törvényt hoz az állami vagyon védelméről és egy olyan intézmény létrehozásáról, amelynek az az egyik feladata, hogy megkísérelje megóvni a közjó javára az állam vagyonát. Ez lett az Állami Vagyonügynökség, amely 1990 márciusában jött létre, és azt a feladatot kapta, hogy őrkdjön az állami vagyon magánkézbe adásán, ellenőrizze azokat a vagyoni tranzakciókat, amelyeket a vállalati tanácsok, illetve a vállalatok vezetői az állami vagyonnal lebonyolítanak, és tiltsa meg azokat a tranzakciókat, amelyek esetében úgy ítéli meg, hogy az állami vagyon elidegenítése a közjó érdekeivel ellentétesen történik. Ezt azért mondtam el ilyen részletesen, mert amit az elnök úr kérdez, az ehhez az összefüggéshez kapcsolódik.

Azért zajlottak le a Vagyonügynökség létrehozásához ilyen közel jelentős súlyú vagyoni tranzakciók a cukoriparban és másutt is, mert ezeket ezek a bizonyos vállalati tanácsok készítették elő, és vitték el a szerződéses forma aláírásáig. Ahogyan mondtam, az ÁVÜ '90 tavaszán jött létre tizen-fős létszámmal, tehát nyilván nem volt abban a helyzetben, hogy '90 nyarára, '90 őszére ilyen súlyú szerződéseket egyáltalán megismerjen, nemhogy összeállítson, jóváhagyjon. Ezek a szerződések tehát egyértelműen dokumentált módon a Vagyonügynökség működésétől teljesen függetlenül, azt megelőzően jöttek létre, és alakítottak ki olyan jogi helyzetet, amelynek köszönhetően a befektetők jogilag védhetetlen pozícióba kerültek a tárgyalt vállalkozásokban. *(Dr. Józsa István: Inkább támadhatatlan, nem védhetetlen!)*

Ami az ÁVÜ működését, annak az eljárási rendjét illeti, az Állami Vagyonügynökség ennek a bizonyos januári törvénynek megfelelően egy igazgatótanács irányítása alatt működött. '90-ben - az akkori politikai környezetnek megfelelően - az igazgatótanács olyan összetételben működött, amely pontosan alkalmazkodott, ha úgy tetszik, lemásolta az Országgyűlésben kialakult politikai erőviszonyokat, tehát valamennyi, a parlamenti patkóban képviselt politikai erő delegált képviselőt az ÁVÜ igazgatótanácsába. A testületet egy tárca nélküli miniszter, Mádl Ferenc úr vezette, akit, azt gondolom, valamennyien rendkívül nagyra

tartottunk és tiszteltünk, helyettese Martonyi János volt, aki korábban mint privatizációs kormánybiztos az egész folyamatot gyakorlatilag személyesen készítette elő, és a jogszabályalkotást ő maga menedzselte, a testületben pedig olyan személyiségek vettek részt a különböző pártok képviselőiben, mint Bokros Lajos, Urbán László, Kopátsy Sándor, Takácsy Gyula és mások, de lényegében, ismétlem, az érintett személyek a parlamentben helyet foglaló politikai pártok delegáltjaiként vettek részt a döntéshozó munkában. Minden érdemi döntés, emlékezetem szerint 20 millió forint feletti értékű tranzakció az igazgatótanács döntése alapján valósult meg vagy nem valósult meg.

Mi volt a privatizáció célja? Ezt a privatizációról szóló törvény, úgy emlékszem, a '90. évi VII. törvény az állami vagyon védelméről és az ÁVÜ létrehozásáról abban fogalmazta meg, hogy a hazai termelővagyonat hatékonyabban kell működtetni, egy olyan gazdasági rendszert, egy olyan piacot és egy olyan vállalati struktúrát kell létrehozni, amely a szabadpiaci versenyre épül, és amely a magyar gazdaság termelővagyonát a lehető legnagyobb hatékonysággal képes működtetni. Ennek megfelelően a törvény egyértelműen előírta, hogy az állami vagyont nyilvános pályázaton keresztül, versenyeztetéssel kell értékesíteni, és ennek a versenynek a feltételeit nem szabad korlátozni. Ez természetesen azokra a tranzakciókra vonatkozott, amelyeket maga az ÁVÜ bonyolított le, illetve az ÁVÜ felügyelete alatt bonyolítottak le, az ezt megelőzően kialakult tranzakciókat, mint amilyenek a bizottság által vizsgált, vállalati tanács által menedzselte tranzakciók, azokat visszamenőleg természetesen nem volt módja szabályozni. Ezt az elvet a magyar privatizáció a mai napig következetesen képviseli, azzal, hogy azt is kötelezően előírták, hogy azonos ajánlat esetén előnyben kell részesíteni a hazai pályázókat, a hazai vállalkozókat, amely elv a későbbiekben - különböző társadalmi vitáknak, érdekvégyesítő szervezetek befolyásának köszönhetően - jelentős mértékben pontosításra is került, és az élelmiszeriparban például azt rögzítették emlékeim szerint, hogy a hazai vállalkozók tulajdona nem lehet kevesebb 25 százalék plusz 1 szavazatnál, hogy a kárpótlási jegyet adott esetben 100 százalékig fel lehet használni a vételár kifizetésére, bevezetésre került az Egzisztencia-hitel, ami egy rendkívül kedvezményes forráshoz jutási lehetőség volt, és szintén kizárólag csak a hazai vállalkozók vehették igénybe, és emellett többféle kedvezményes lehetőség nyílt a dolgozók tulajdonjogának a biztosítására, a dolgozói tulajdonszerzésre, vezetői kivásárlásra, privatizációs lízingre és néhány hasonló kedvezményes formára. Ezeket az ÁVÜ széles körben alkalmazta is - mindjárt rátérek a cukoripari tranzakciókra, erre majd ott is el tudok mondani egy eklatáns példát.

Néhány gondolatot hadd mondjak el az élelmiszeripar privatizációjáról, mert azt hiszem, ezek is lényegesek a vizsgált tranzakciók megítélése szempontjából. A magyar gazdaság a '90-es évtized elején - talán nem ideillő, de ezt kell mondjam - meglehetősen ramaty állapotban volt, az a bizonyos társadalmi-gazdasági válság, amely azt a korszakot jellemezte, különösen fájdalmasan érintette az élelmiszeripart, alapvetően azért, mert az ágazat termelésének nagyon jelentős hányada exportra került, főleg keleti exportra, olyan exportra, amelynek a kereteit meglehetősen körülbástyázott állami szerződések határozták meg. A KGST-szerződések keretében a vállalat minden kockázat nélkül - ma úgy mondjuk: nyitottan - szállíthatott bármilyen piacra, már úgy értem, KGST-piacra, amennyiben a szállítás megtörtént, a banktól késedelem nélkül megkapta a kiszállított termékek vételárát. Jelentős dotációk segítettek ezt a tevékenységet részben a folyó termelésre nézve, részben a befektetési jellegű tevékenységre nézve, és a hazai vámpolitika is úgy működött - ez különösen a cukoriparban volt fontos, 69 százalékos védővám terhelte az importcukrot annak idején -, ami egy meglehetősen kényelmes, biztonságos, körülbástyázott pozíciót teremtett a hazai élelmiszeripar vállalatainak. Nem véletlen, hogy az iparág akkor nagyon dinamikusan fejlődött, és jelentős foglalkoztatási lehetőségeit is érvényesítette.

Ezek a pozíciók '90 után sajnos rettenetesen kedvezőtlen irányba változtak meg. Ismert: a KGST szétesett, ezek a nagy, biztonságot nyújtó, nagytömegű szállítási szerződések

egyik percről a másikra semmivé váltak, a hazai fogyasztást az életszínvonal visszaesése korlátozta. Megnéztem két számot: a cukoripar '90 előtt 600 ezer tonna körüli éves termelési szinten működött, és néhány év alatt ez 400 ezer tonna alá esett, részben azért, mert a hazai fogyasztás is visszaesett, ahogy említettem, részben pedig azért, mert mindazok az iparágak - konzervipar, szeszipar -, amelyek nagytömegű cukrot használnak fel, szintén elvesztették piacaik jelentős részét, és ebből következően a cukoripar lehetőségei nagymértékben szűkültek. Természetesen visszaestek az állami támogatások is. Ennek eredményeképpen egy olyan helyzet alakult ki a magyar élelmiszeripar egészében és ennek részeként a cukoriparban is, amikor nagytömegű felesleges kapacitás alakult ki, amelyet az érintett vállalatok nem tudtak érdemi termeléssel kitölteni.

Ebben a helyzetben teljesen érthető volt az az igyekezet, amellyel a vállalati tanácsok megoldást kerestek a kialakuló problémákra, részben a pénzügyi problémákra, részben pedig a piaci feszültségekre, ezért nagy örömmel fogadták a külföldi érdeklődést, a magyar privatizáció megindulásakor nagyon sok külföldi befektető látogatott el hozzánk, és kóstolta meg a magyar piacot, és ennek köszönhető, hogy '90-re tulajdonképpen a 11 magyar cukorgyár közül jó néhány, azt hiszem, összesen 6 már megállapodott külföldi befektetővel a privatizáció legfontosabb összefüggéseiről.

Az Állami Vagyonügynökség ezt a folyamatot, azt kell mondjam, pozitívan szemlélte, mert úgy ítéltük meg mi is, mint ahogy a vállalatok vezetői is, hogy a kialakuló problémákra, alapvetően a piaci lehetőségek drasztikus visszaszűkülésére és a kapacitásfeleslegükre egy olyan együttműködés jelenthet pozitív választ, ahol az új partner képes arra, hogy a kiesett piacokat pótolja, képes arra, hogy az elmaradt állami fejlesztési forrásokat helyettesítse, és ígéretet tesz arra, hogy a mezőgazdasági termelőkkel kialakult partneri kapcsolatokat hosszú távon fenntartja és ápolja. Azt kell hogy mondjam - persze lehet, hogy önök ezen mosolyogni fognak -, hogy akkor ez hihetőnek tűnt, teljes mértékben hihetőnek tűnt, hiszen ezek a cégek, amelyek nagyon jó nevű világcégek, amelyek évtizedek óta sikeresen működtek ebben a szakmában, egyértelműen bizonyították, hogy értenek a cukoriparhoz, el tudják adni a megtermelt cukrot, és korrekt partnerei tudnak lenni azoknak a mezőgazdasági termelőknek, akikkel a cukorrépa átvételi szerződést kötnek. Azt is meg kell hogy mondjam, hogy a kialakult stratégia sem tűnt kedvezőtlennek a Vagyonügynökség számára, hiszen egy valós versenypiac körvonalai bontakoztak ki a '90-es évek elején, olyan világcégek jöttek ide - négyen -, akik, ahogy az előbb mondtam, számos nemzetközi piacon hosszú idő óta jelen voltak, fizetőképességi gondjaik soha nem merültek fel, és partnereikkel soha nem bántak piaccellenes módon. Az Agranáról, az Eridania Béghin-Sayról, a General Sucriere-ről és a Tate & Lyle-ről van szó, akikkel szemben, azt gondolom, valós piaci kifogást nagyon nehéz lenne keresni. Úgy tűnt, hogy kialakult egy olyan cukoripar, amely a belső és külső piacon egyaránt versenyt tud gerjeszteni, és ki tudja használni azokat a mezőgazdasági háttérkapacitásokat, amelyeket a nagyon jól fizető cukorrépa-termesztők itthon biztosítani tudtak.

Hogy mennyiben volt fontos az ÁVÜ-nek a verseny generálása, azt igazából az első olyan tranzakció bizonyítja, ahol már a Vagyonügynökség volt döntési helyzetben, mert nem vállalati tanácsos szerződések határozták meg a cégek sorsát. Amikor a Kabai Cukorgyár privatizációjára került sor, akkor az Agranával folytattak hosszadalmas előkészítő tárgyalásokat, és az Agranának kívánták eladni ezt a gyárat is. A Vagyonügynökség volt az, amely ezt a tranzakciót akkor megtiltotta, pontosan azért, mert attól tartott, hogy az Agrana kivásárlása esetén - amely akkor már megvásárolta Petőházát és Kaposvárt - egy egészségtelen piaci erőfölény alakul ki, ami nem tűnt kívánatosnak. Ezért az ÁVÜ az Agránát eltiltotta ettől a tranzakciótól, és egy olyan pályázatot írt ki, amelyen az Agrana nem vehetett részt, viszont a tulajdon egyharmadát hazai mezőgazdasági termelőknek kellett kivásárolniuk, egyharmadát pedig a Vagyonügynökség biztonsági okokból a saját kezében tartotta, a

maradék harmadot adta el a General Sucriere és a Tate & Lyle által alkotott Eastern Sugar nevű konzorciumnak.

Fontos kérdés az élelmiszeripar privatizációja esetében, és különösen az a cukoripar esetében is, hogy a mezőgazdasági termelők miért nem jutottak meghatározó tulajdonhoz. Szeretném önöket biztosítani arról, hogy az igazgatótanács '90-ben ugyanígy gondolkodott, mint ahogyan önök ezt a kérdést teljes joggal teszik fel, de ahogyan a bevezetőben elmondtam, a privatizációs törvény alapvető koncepciója az volt, hogy az állami vagyont nyílt pályázat útján, szabadpiaci versenyben kell értékesíteni, azért, mert attól tartott, hogy ha ezt az elvet nem írja elő és nem követeli meg a legnagyobb következetességgel, akkor olyan mutyik tömegét szabadítja a magyar gazdaságra, amelynek a következményei beláthatatlanok lettek volna, hiszen nyilván önök is elfogadják, hogy ha mondjuk Bártfai úr vagy én adunk el egy cukorgyárat, annak a garanciája, hogy korrekt üzlet lesz, teoretikusan is sokkal kevesebb, mint ha azt egy 11 fős testület teszi meg Mádl Ferenc elnök úr vezetésével. Azt gondolom tehát, hogy az alapvető rendezési elv a magyar privatizációban az volt, és meggyőződésem, hogy minden probléma és feszültség ellenére - bár ez csak az én véleményem - ez helyes is volt, mert a nyílt verseny az egyetlen, amely a folyamatok tisztaságát lehetőség szerint lehetővé teszi. Ez sem nyújt abszolút garanciát, hiszen mindnyájan emberek vagyunk, de mégis, amennyire egy folyamat átláthatóságát és tisztességét biztosítani lehet, azt csakis a nyílt verseny és hogy ennek a nyílt versenynek eredményét egy több emberből álló testület, nem pedig egy személy dönti el, mert egy személy esetén - legyen az a legszentebb ember a világon - mindig felmerülhet valamiféle szubjektív érdek, hiszen emberek vagyunk.

A mezőgazdasági termelők tehát azért nem jutottak az én személyes véleményem szerint a magyar privatizációban - és hozzáteszem, ez igaz Kelet-Európa egészére - számottevő tulajdonhoz, mert nem tudták teljesíteni azokat a feltételeket, amelyeket egy nyílt verseny keretében az eladó tulajdonos meghatározónak tartott, azt, hogy a jövőben hatékony, hosszú távra működőképes szervezet jöjjön létre, amelynek megvan a megfelelő tőkéje, amelynek megvan a megfelelő piaca, amelynek megvan a megfelelő termelési technológiája és szakértelme ahhoz, hogy azt a tevékenységet hosszú távon eredményesen ellássa. Sajnos a mezőgazdasági termelők az esetek többségében... *(Dr. Józsa István Horváth Zoltánnénak: Kapcsoljuk már ki a légkondit! - Megtörténik. - Hanó Miklós: Olyan meleg van! - Dr. Józsa István: Nyisd ki az ablakot, 22 fok van kinn! - Hanó Miklós közbeszól. - Dr. Józsa István: Nem hallom, úgy zúg! - Hanó Miklós közbeszól. - Dr. Józsa István: Akkor tessék visszakapcsolni! - Hanó Miklós: Nekünk meg melegünk van! Ha te úgy döntesz, akkor... - Közbeszólások. - Dr. Józsa István: Egyetértek, tessék bekapcsolni! Levegőt nem ad a légkondi! Levegőt csak az ablak ad! - Hanó Miklós: Te zseniképzős vagy, tudjuk! - Dr. Józsa István: Ne hülyéskedj már! - Hanó Miklós: Te ne hülyéskedjél már! Mit vezényelsz itt állandóan? A múltkor is eljátszottad már! - Dr. Józsa István: Hanó úr, képviselő úr, nézzen utána a légttechnikának egy kicsit! - Hanó Miklós: Nem nézek utána, na, fejezzük be! - Dr. Józsa István: Kérem visszakapcsolni. - Horváth Zoltánné visszakapcsolja a légkondicionáló berendezést. - Horváth Zoltánné: Visszakapcsoltam. - Hanó Miklós közbeszól.)* ...Tehát ott szeretném folytatni, hogy mindazon jó szándékú törekvés ellenére, amely meggyőződésem szerint a változó összetételű, de mindvégig működő igazgatótanácsban, az ÁVÜ-ben jelen volt a mezőgazdasági termelők tulajdonszerzése mellett, ennek ellenére ennek a meghatározó alapelvnek a következtében, hogy egy piacgazdaságilag optimális új tulajdonost kell keresni az eladott állami vagyonnak és ezen belül az élelmiszeriparnak is, ezért nem sikerült igazán a termelőknek tulajdonhoz jutniuk.

Hadd folytassam ezt a gondolatot! Amikor a 11 cukorgyártól 6 értékesítésre került, és érzekelte az igazgatótanács ezt a bizonyos feszültséget, egy kicsit bővítve a törvény kereteit úgy döntött, hogy a fennmaradó 5 cukorgyárat aztán tényleg kizárólag magyar és termelői tulajdonosi körbe kívánja adni. Ezért ezt a maradék 5 cukorgyárat egy önálló entitásba, egy

önálló jogi személyiségbe szervezte, az Első Magyar Cukor Rt.-be, és azt megtartotta magyar tulajdonba, felajánlva a mezőgazdasági termelők részére. Ez a dolog működött is egy vagy két évig emlékezetem szerint, de ezt az időszakot követően az Első Magyar Cukor pénzügyi, gazdálkodási problémákba keveredett, és gyakorlatilag csődbe ment, és miután hiába kalapozott a legkülönbözőbb állami szervezeteknél a Pénzügyminisztériumtól a Magyar Fejlesztési Bankon keresztül a magyar szövetkezeti mozgalomig, a felszámolás elől menekülve megállapodott az Agranával - ekkor már teljesen független volt az ÁVÜ-től, hiszen önálló tulajdonosként működött a magyar piacon -, tehát fuzionált az Agranával, és megszűnt mint önálló jogi személyiség.

Végül is az én szemüvegem keresztül körülbelül ez a magyar cukoripari privatizáció lényege. Még egyszer: azt gondolom, hogy megértve a magyar mezőgazdasági termelők problémáit és mindazokat a feszültségeket, amelyeket ez a folyamat számukra okozott, kizárólagosan privatizációs szempontból ez egy pozitív folyamatnak tekinthető, hiszen olyan versengő szervezetek szereztek meg a magyar cukorgyárak tulajdonjogát, amelyekről teljes joggal lehetett feltételezni, hogy hosszú távú fejlesztési programmal rendelkező és az ipart fejleszteni kívánó intézmények. És azt gondolom, hogy ha az uniós kvótaproblémák nem jöttek volna közbe, és a magyar cukoripar versenyképessége a világpiaci nádcukorral szemben megőrizhető lett volna, akkor feltehetően ma is egy jól működő cukoriparról beszélhetnénk, és magam is nagyon sajnálatosnak tartom, hogy a dolog másképpen alakult.

Elnézést, ha kicsit hosszú voltam. Én úgy gondolom, ezek voltak a téma legfőbb összefüggései. Köszönöm, hogy meghallgattak, és természetesen ha lennének kérdések, akkor meg fogok próbálni azokra válaszolni.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Akkor megadom a szót Bártfai Bélának. Van-e valami kiegészítenivalója, ő másképp vagy hasonlóan látta-e? Köszönöm.

Dr. Bártfai Béla, az Állami Vagyonügynökség igazgatótanácsának volt tagja

DR. BÁRTFAI BÉLA, az Állami Vagyonügynökség igazgatótanácsának volt tagja: Köszönöm szépen, elnök úr. Tisztelt Bizottság! Csepi úrnak is külön köszönöm, mert az én emlékeim ennél jóval soványabbak lettek volna, illetve kevesebbről tudnék önöknek számot adni, ami biztosan azért is van, mert az igazgatótanács tagjaként nem napi 8 órában foglalkozott ezzel az igazgatótanács tagja, hanem az előterjesztések keretében, a mindenkori ülések és előterjesztések keretében.

Igen, szóval amit az elnök úr kérdezett és amit a bizottság vizsgál, az előtt valóban az ország is ott áll. Teljesen igaza volt az elnök úrnak, amikor azt mondta, hogy ha lehetett volna látni, hogy a piac vásárlása történik, ha... - sok minden, amit feltett a kérdésében -, ha akkor azt látja az ember, akkor nyilván másként dönt. De ez egy 20 évvel ezelőtti történet, és akkor azért sokkal másként látta az ember, más volt a közvélekedés, más volt a jogszabály, más volt az újságcikkek tömege, és más volt a parlament akarata is. Az akkori parlament nem úgy döntött, hogy ne az történjék, ami az ÁVÜ IT-ben a privatizáció során megtörtént. Az újságok, a közvélekedés és a jogi közvélekedés is azt vélte akkor, és attól zengett az ország Szlovákiával, Lengyelországgal, az összes volt szocialista országgal összefüggésben, hogy a magánosítás útja a jövő, és mindent magánkézbe kell adni, mert ez az ördögtől valóság, az állam a legrosszabb tulajdonos, tehát minél előbb adjon el az állam mint tulajdonos mindent, amennyire csak lehet. Nagy vita volt abban - erre a fiatalabbak már nyilván kevésbé, az akkor már aktívak jobban emlékeznek -, hogy privatizáció legyen, reprivatizáció legyen, a magánosításnak melyik útját járja az ország. Az Alkotmánybíróság vitatkozott a parlamenttel, az Alkotmánybíróság láthatatlan alkotmányra hivatkozva sürgette volna adott esetben akár még a reprivatizációt is, majd utána odajutott, hogy azt nem lehet, mert nem lehet úgy

visszaállítani a tulajdonokat, és nem lehet úgy, abban az állapotában visszaadni a tulajdont, ahogy '45-ben az elkerült a magántulajdonosoktól - bár akkor kimondta az Alkotmánybíróság, hogy a magántulajdon sosem évül el. Ettől függetlenül ebben a nagy vitában, ami egyébként nem '90-ben kezdődött, hanem már azt megelőzően, hiszen még a megelőző szocialista rendszer is biztosított már bizonyos magántulajdonokat, magánkézbe juttatásokat a korábbi állami vagyontól - gmk, vagyonjegy és a többi -, tehát ennek volt némi előkészítése, ami után aztán arra jutott '90-ben az ország, hogy az a legjobb út, hogyha nem az állam a tulajdonos, hanem magántulajdonosok jönnek, azzal a részletezettséggel kifejtve, ahogy ezt Csepi úr megtette. És ezt meg is tette a parlament akkor egyébként, törvényekben és a vagyonpolitikai irányelvekben rögzítette ezeket az elveket, hogy ez hogyan történjen. Legyen kárpótlás - a reprivatizációt némiképpen kioltva -, ezért évekig kárpótolt is az ország, és a Vagyonügynökség is évekig kárpótolt. Az látszott már akkor is, és az nagyon hamar eldőlt, hogy azt az utat nem akarja járni az ország, amelyet Lengyelország vagy Szlovákia, hanem ezen a sajátos kárpótlás-privatizáció-magánkézbeadás úton megy, és deregulál, amennyire csak lehet - ez már csak a harmadik, ilyen idetartozó és némileg ördögötől való dolognak tűnik.

Szóval, persze, a lelkiismeretével mindenki szembe kell hogy nézzen - ezek természetesen nem személyek, hanem egy rendszer néz most szembe önmagával, a lelkiismeretével -, hogy jól tette-e, jól hozta-e meg az akkori privatizációs döntéseket. Azt lehet mondani, hogy a Vagyonügynökségre vonatkozó jogszabályok akkor már hatályba léptek, a Vagyonügynökségre vonatkozó vagyonpolitikai irányelv akkor már élt, és ebben a közszellemben tette a dolgát a Vagyonügynökség, amit akkor a parlament egyébként a számára megfogalmazott.

Én konkrétan nem szeretnék mondani, mert azt nem szeretném, hogy a bizottságot a jó vagy a rossz emlékeim befolyásolják - ezek egyébként nyilván rosszabbak, az évek előrehaladtával egyre rosszabbak lesznek. Én azt kérem szépen, hogy ami önök előtt van - nyilván önök megkapták, én nem részesültem ebben, és a lehetőségük is nagyobb ennél -, a Vagyonügynökség dokumentációs tárában fellelhető összes irat, hozzászólás és dokumentum alapján döntsenek vagy alkossanak véleményt. Ezt valóban csak emlékekkel lehet kiegészíteni, de ezek inkább rosszabbak, meg 20 év távlatából már nehezen is előidézhetőek. Amit mondani tudok, az az, hogy az igazgatótanács egy normális igazgatótanácsi rendben működött, előterjesztéseket kapott, az előterjesztéseket megvitatta, az előterjesztésekkel kapcsolatban kérdéseket tett fel a menedzsmentnek, kérdéseket tette fel az ott megjelent szakértőknek, hiszen a minisztériumok is képviseltették magukat általában vagy meghívott szakértőként az igazgatótanács ülésein, és ezen keretek között döntött az igazgatótanács.

Ahhoz már semmit nem tennék hozzá, amit Csepi úr kifejtett a cukorgyárakkal kapcsolatban, mert az meglehetősen részletes volt. Köszönöm szépen.

Kérdések, hozzászólások

ELNÖK: Köszönöm szépen. Annyi megjegyzést azért tennék, hogy, Bártfai úr, ön említette, hogy a parlament szándéka és döntése is benne foglaltatott ebben, de ha jól tudom, az igazgatótanácsi döntéseket a parlamentnek, sőt a minisztériumoknak sem kellett semmilyen módon jóváhagyniuk. Itt tehát kizárólagosan az igazgatótanács volt felhatalmazva a privatizálás technikai döntésének a meghozatalára, és ebbe nem volt beavatva a parlament. A szándékot értjük, az akkori állami vagyon lebontása és a privatizációs szándékot, ez ismert, akkor közismert politikai szándék volt, de ennek a technikai megvalósítását teljes egészében az ÁVÜ igazgatótanácsára hagyta az akkori rendszer.

Még egy apróság van, és ezzel talán megnyitom a kérdések sorát, és nem kérem, hogy most rögtön válaszoljanak, hanem szokásainknak megfelelően ilyenkor átadjuk a lehetőséget

a bizottság tagjainak, majd az összegyűlt kérdések megválaszolására később adunk lehetőséget a meghívott vendégeknek. A kérdésem azért arra is irányulna, hogy az akkori viszonyoknak megfelelően az általánosan elfogadható elv volt-e, hogy egy kisebbségi jogot megszerzett tulajdonos teljes irányítási jogot kap. Ha csak a mai napi viszonyokat nézzük, a Mol-INA tulajdoni viszonyok vitájában, ahol kisebbségi tulajdonos a Mol, de irányítási, 50 százalék környéki jogot szerezve vitatkoznak az irányítási jogon, itt pedig töredékét, tehát sokkal kisebb tulajdoni részt szereztek akkor a külföldiek, de a teljes irányítási jogot megkapták. Ez tehát egy elfogadott irányelv volt, hogy ennek így kell lennie, netán az elővásárlási jogok rendszere, ami automatizmussá vált, hogy a kisebbségi tulajdonos automatizmus alapján többségi tulajdonos lett - a folyamatból ez látszik -, valamint ebben az időszakban, ami elég megdöbbentő volt, a Béghin-Say cégcsoport olyan garanciákat is kapott, hogy nemhogy privatizálhatott, de még ami a feladata volt, környezeti károk, munkaügyi perek, és minden egyéb, ami bekövetkezik egy ilyen privatizációban, ezeknek a költségeit az állam gyakorlatilag átvállalta, 800 millió forintos kötelezettségvállalást is mellé tett. Mai fejjel persze elképzelhetetlen, hogy eladok valamit, és még én állok valamit - akkori értéken az 1 milliárd forint félelmetesen nagy pénz volt -, még azt is mondom, hogy ha valami nem tetszik neked, és kötekednek majd a munkavállalók az elbocsátás miatt, netán átszervezés van, több cégcsoport, több helyen, több telephelyen lévő cukorgyárakról volt szó, és netán környezeti károk lesznek egyes üzemek felszámolása után technológiai hibák miatt, s a többi, akkor még itt van 800 millió forint, amihez te hozzáférhetsz, és akkor ezzel tudjuk le a privatizálást. Ez mai fejjel azért eléggé felfoghatatlan: egy vagyont adok el, de még pénzt is adok mellé, hogy a tiéd lehet ez a vagyon. Bevétel ezekből persze semmi nem lett, tehát a klasszikus állami privatizációs bevétel gyakorlatilag nulla, az ígérvény a technológiai fejlesztés volt, de tegyük hozzá, hogy ezt a tőkeemelést vagy technológiai fejlesztést önmaguknak fejlesztették, tehát a cég saját magának fejlesztette, hogy ezáltal hatékonyabb, nagyobb hozamú, s a többi, s a többi, működő rendszert hozzon létre. Magyarul az ő érdeke volt, hogy ha ezzel akar valamit kezdeni, akkor itt jó lesz neki fejleszteni - ezt meg is tették a későbbiekben, bár hozzáteszem, hogy a privatizáció első időszakában a legmodernebb cukorgyárakat sikerült a külföldiek tulajdonába adni. Hogy ez is szándékolt volt-e, hogy miért így volt előkészítve, hogy pont a legmodernebb 5 vagy 7 gyár került akkor a privatizálás sorába, és a nem modern technológiával rendelkező, de működőképes állapotban lévő cukorgyárak maradtak az állam tulajdonában, és ezeknél indult meg a menedzsmenti tulajdonszerzés, illetve a beszállítói, azaz a gazdálkodói tulajdonszerzés, aminek a vége megint csak az lett, hogy ezek is a külföldiek kezébe kerültek, de magyar tulajdoni kézbe akkor is már a gyengébb állapotú cukorgyárak maradtak.

Ez szándékos volt-e? Tudatos volt-e, hogy ezt a struktúrát így indítjuk el, hogy a legjobb cukorgyárakat privatizáljuk, a gyengébb tulajdonságúak majd magyar kézbe kerülnek, illetve hogy kisebbségi, töredékrészt vásárló tulajdonos irányítási jogot kap, elővásárlási jogot kap, netán egyes szerencsések még külön pénzt kapnak az államtól azért, hogy akkor még legyenek szívesek privatizálni. Ezek lennének az én kérdéseim.

Mivel én kormánypártiként szólaltam fel, ellenzéki következik, és elnézést kérek, az ellenzéki szó ez esetben a társelnök urat illeti meg rögtön. Józsa Istvánnak adok szót.

DR. JÓZSA ISTVÁN (MSZP): Köszönöm szépen, elnök úr. Itt korrekt vetésforgó van, az egyik ülést Font úr vezeti, a másikat majd nekem lesz szerencsém, de tényleg úgy alakult, hogy most én képviselem itt az ellenzéki oldalt. Úgy gondolom, hogy mind a szakértői áttekintőanyag, mind az, amit Csepi Lajos úr a bevezetőjében elmondott, amit Bártfai úr kiegészített valamelyest, képet rajzol a mintegy 20 évvel ezelőtti időszakról.

Két kérdésem van. Az egyik fele kiderült Csepi úr bevezetőjéből, hogy ezeknek a cukorgyáraknak a korábbi piacai nem azt mondom, hogy összeomlottak, de jelentősen

redukálódtak, ha a keleti exportot nézzük, akkor bizonytalanná váltak - kérdés, hogy maradtak-e egyáltalán. Figyelt-e arra az Állami Vagyonügynökség, vagy beépített-e bizonyos vevői garanciákat a szerződésekbe, vagy tájékozódott-e arról, hogy milyen piaci feltételek között fog működni a továbbiakban a privatizált cég? Ennek volt-e valami mechanizmusa?

A másik, amire már Font társelnök úr utalt, hogy végül is az Állami Vagyonügynökség igazgatóságának, a 11 fős testületnek meglehetősen nagyfokú önállósága volt. Önöknek, akik benne dolgoztak ebben, volt-e tudomásuk bizonyos politikai felhatalmazásról? Bártfai úr utalt arra, hogy e mögött a folyamat mögött elfogadott törvények voltak, de az lenne a kérdésem, hogy mennyiben kapott ez a folyamat abban az időben politikai előkészítést, piacpolitikai előkészítést, illetve politikai támogatást.

A harmadik szintén Font úr egy kérdésének a kiegészítése a legjobb 5 cég kapcsán, hogy tapasztaltak-e korábban szakmai együttműködéseket, ki lehetett-e mutatni bizonyos szakmai együttműködést a vásárló és az adott cég között, tehát dokumentálásra került-e, amit úgy fogalmazott meg a társelnök úr, hogy alapvető érdeke volt a vásárlónak, hogy technológiailag fejlessze, de az erre vonatkozó szándék mondjuk tárgyalási pont volt-e a privatizáció előkészítése során? És volt-e bevételi elvárás a kormányzat részéről? Ez szintén a vagyonpolitikai irányelvek közé tartozik, de mondjuk ha lehet konkretizálni a kormányt, volt-e bevételi elvárás a kormányzat részéről ezen privatizációs akciókból? Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm szépen. *(Jelzésre:)* Sáringer-Kenyeres Tamásnak adok szót, majd Magyar Zoltán, Aradszki András és Szabó Réka az eddigi jelentkezők sora. ...Rebeka... *(Szabó Rebeka: Én nem jelentkeztem.)* Nem? Bocsánat! *(Szabó Rebeka: Kétszeresen sem értettem.)*

SÁRINGER-KENYERES TAMÁS (KDNP): Köszönöm a szót. Én egy sokkal egyszerűbb kezdő kérdést szeretnék feltenni. Látom itt az ÁVÜ IT tagjait, vagyis delegáltjait, akiről azt mondják, hogy nagyjából a kormányzatot képezték le annak idején, pontosabban az arányokat képezték le... *(Közbeszólások: A parlamentet!)* ...a parlamentet - bocsánat! - képezte le. Nekem egy kérdésem volna: ezek között volt-e olyan, aki értett a mezőgazdasághoz, és akiket ide delegáltak, azok kizárólag politikai delegáltak voltak, vagy volt az előéletükben valami olyasféle, ami esetleg a cukoriparra, a mezőgazdaságra utalt? Tehát látták-e, hogy miről van itt szó? Mert ez egy egész cukoripari vertikum. Volt itt egy olajipari vertikum is, az is ehhez fűződik szintén. Tehát valami olyasmivel bántak, amivel - nekem ez meggyőződésem - kapcsolatban nem biztos hogy tisztában voltak, hogy milyen következményekkel jár. És ha esetleg észrevették azt, hogy valami nem kerek ebben a dologban, tehát hogy esetleg sérti Magyarországot, a magyar termelők érdekeit ez a folyamat, amit önökre - még ezt is elfogadom - ráerőltettek, mondjuk így, mint igazgatótanácsra az ÁVÜ-ben, kötelező volt önöknek ott ülniük? A lelkiismeretre próbálnék utalni, hogy ha látták, hogy ez esetleg nem úgy fog lebonyolódni, ahogyan kellene, akkor muszáj voltbólintani rá, és továbbhaladni? Elfogadom azt is, hogy igen, szó se róla, de mégiscsak meg kell hogy kérdezzem.

Ez a két kérdésem volna tehát, egyrészt hogy milyen szakmai előélete volt azoknak, akik jelen voltak - nyilván a két jelenlévő tagot kérdezem erről elsősorban -, milyen rálátásuk volt a mezőgazdaságra, és úgy érzik-e, hogy jól tették, és jó lelkiismerettel írták alá ezeket a szerződéseket, amelyek akkoriban előkészítették tulajdonképpen a magyar cukoripar teljes összeomlását, mármint a magyar kézben lévő összeomlását, ami aztán később fejeződött be. Köszönöm a szót.

ELNÖK: Magyar Zoltánnak adok szót.

MAGYAR ZOLTÁN (Jobbik): Köszönöm a szót, elnök úr. Józsa István társelnök úrnak szeretném jelezni, hogy ugyan ellenzéki képviselő vagyok, de engem biztos nem képvisel. (*Derültség. - Dr. Józsa István: Nem ezt mondtam, hanem hogy az ellenzéki oldalt képviselem én. - Derültség.*) Jó.

A kérdésem pedig az lenne, hogy mai szemmel roppant előnytelen privatizációs szerződésekkel találkoztam az anyagokat böngészve, a beszámolóban viszont elhangzott, hogy nagyfokú külföldi érdeklődés volt ezekre a cukorgyárakra - akkor miért nem lehetett érvényesíteni ezt a nagyfokú érdeklődést a privatizációs szerződésekben, olyan értelemben, hogy egy jóval előnyösebb helyzet alakuljon ki a magyar állam és a termelők szempontjából? Illetve eleve ha a piaci alapokra helyezés volt a cél, akkor ezeket a piaci alapokat miért nem domborították ki sokkal jobban a privatizációs szerződésekben is? Mert ezek tényleg roppant előnytelen szerződéseknek tűnnek. Illetve tényleg nagyon érdekel engem is, hogy miért a legjobb műszaki állapotú cégek kerültek itt terítékre, és miért a maradék, a technológiailag kevésbé fejlett gyárak maradtak végül úgymond magyar kézben, ezzel is gyakorlatilag előidézve azt az állapotot, hogy végül is csődbe került ez a magyar kézben maradt rész. Köszönöm, ezt szerettem volna megkérdezni.

ELNÖK: Aradszki Andrásnak adok szót.

DR. ARADSZKI ANDRÁS (KDNP): Köszönöm a lehetőséget, elnök úr. Nagyon szépen és számomra egyébként kereknek tűnő történetet hallottunk Csepi úrtól - ezzel kapcsolatban tennék fel konkrét kérdéseket. Ha jól értettem a folyamatot, akkor az ÁVÜ igazgatótanácsa, amikor megalakult, a cukoripar területén már kész helyzetet kapott. (*Dr. Csepi Lajos bólogat.*) Ez azt jelentette, hogy ekkor már ezek a cukoripari állami vállalatok részvénytársaságként működtek. Ezt azért kérdezem meg, mert az hangzott el, ha jól figyeltem, hogy az ÁVÜ igazgatótanácsának nem volt nagy mozgásteret, merthogy ezeket a privatizációs szerződéseket a vállalati tanács vagy közgyűlés által irányított állami vállalatok vezetői már kitárgyalták a leendő vevőkkel. (*Dr. Csepi Lajos bólogat.*) Ez hangzott el. Ezért kérdezem, hogy tulajdonképpen már kész helyzetet kaptak, azaz egyrészt az állami vállalatok már át voltak alakítva a vállalati tanács vagy a közgyűlés döntése alapján - nem tudom, melyik kategóriába estek ezek a vállalatok -, át lettek alakítva részvénytársaságokká, és ezen kívül a részvénytársaságok, mindegyiknek az állam birtokában, tulajdonában lévő részvényei voltak, tehát a tulajdonos a magyar állam volt, majd ezek a vállalati vezetők kitárgyalták a privatizációs szerződést, a részvény-adásvételi szerződést, a szindikátusi szerződést, a 25 százalékos tulajdonrész eladását, kitárgyalták azt is, hogy egyébként önként átadják a vállalat üzleti irányítását a kisebbségi tulajdonosnak - mert ez hangzott el, hogy az ÁVÜ igazgatótanácsának már nem volt mozgásteret ebben az időszakban. (*Dr. Csepi Lajos bólogat.*) Erre kérnék egy konkrét választ. Ha ez így volt, annak is meglehet az oka, de az nem hiszem, hogy idetartozik.

A másik kérdés: amikor az ÁVÜ megalakult - azt hiszem, az ÁVÜ-nek a megalakulása '90 elejére tehető, az új kormány felállása előtt volt, de '90-ben történt az ÁVÜ megalakítása -, akkor az ÁVÜ megkapta az állami vállalatok, az állami társaságok fölötti tulajdonosi jogok gyakorlását. Ha jól értem, akkor önök észlelték, hogy ezek a készen hozott, előkészített privatizációs szerződések nem mindenben feleltek meg a magyar gazdaság érdekeinek, de készen kapott, letárgyalt, elkötelezett döntések voltak, üzletileg elkötelezett döntések voltak a privatizálásban részt vevő új tulajdonosok felé. A kérdésem az lenne, hogy próbált-e az igazgatótanács változtatni ezeken a már kitárgyalt, a vállalati tanácsok és a vállalati igazgatók által előkészített szerződéseken, és ha megpróbálta, kaptak-e fenyegetést kártérítés meg egyéb vonatkozásban az új vevőktől? Volt-e ennek valamilyen dokumentuma írásban - mert azt nem sikerült fellelni -, mert a végső, ha jól láttam a dokumentumokat, a

végző privatizációs szerződéseket már az ÁVÜ írta alá, hiába tárgyalták ki, tehát volt-e lehetőség arra, volt-e olyan erős commitment, ettől nem lehetett-e visszalépni, és ha ez így volt, akkor annak mi volt a tartalma, mi volt az a fenyegetettség a vevők részéről, hogy az ÁVÜ ne tudjon fellépni az ellen, hogy ilyen előnytelen szerződéseket, kitárgyalt szerződéstervezeteket aláírjon? Nem tudom, világos-e a kérdés. *(Közbeszólás: Igen.)*

A következő kérdésem - a negyedik -: az ÁVÜ ugye megkapta ezeknek a vállalatoknak, az egész állami vállalati szektornak a tulajdonosi irányítását és felelősségét a döntéssel, tehát a döntési jogokat az állam nevében ezeknél a vállalatoknál az ÁVÜ gyakorolta. Volt-e olyan mandátuma az ÁVÜ-nek, hogy a piaci versenyre való felkészítés kapcsán ezeket a vállalatokat átalakítsa, ő maga hozzon olyan döntéseket, amelyeket hatékonyabbá tesz azokat, és olyan állapotba hozza ezeket a vállalatokat, hogy a piacon, ha majd privatizálásra kerül sor, értékes vállalatokként vagy gazdasági társaságokként kerüljenek elidegenítésre? Ha volt ilyen, akkor ezt a cukorgyáraknál... Ha volt ilyen mandátum, akkor miért nem tették meg, mi volt az indoka, hogy nem tették meg ezeket a lépéseket, mert egyébiránt - csak jelzem - más szektorok privatizálásánál, lásd bankszektor, más egy erősen feljavított bank került például a Budapest Bank esetében privatizálásra. Volt egy másik nagy terület, a vegyipar, ahol jó állapotú vállalatok kerültek privatizálásra, gondolok itt a TVK-ra, a Borsodchemre, és ugyanez vonatkozhat akár mondjuk az egész olajiparra. Tehát ezeket a folyamatokat a cukoripar kapcsán miért nem tette meg az ÁVÜ akkori vezetése, és miért nem állt ellen az állami, központi állami kontroll nélkül kötött szerződéstervezetek megkötésének? Ez a kérdésem lényege. Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm. *(Jelzésre:)* Ivanics Ferenc!

IVANICS FERENC (Fidesz): Köszönöm szépen. Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Vendégek! Kérdésem csatlakozik Aradszki képviselő úr kérdéséhez. Közben itt kvaterkázunk egy kicsit, próbáltuk az előadások alatt értelmezni azt, amit hallunk, próbáltuk beilleszteni a folyamatokba, és meglehetősen sok kérdés gyűlt fel bennünk. Gyakorlatilag hozzá csatlakozva én az időrendiségre lennék kíváncsi. Március elején indul meg tudomásunk szerint az ÁVÜ-nek a tevékenysége, amikor egy kvázi befagyasztott állapot van a választások miatt - nyilván a politikai teret is látnunk kell 1990-ben. Március 26-án vannak az első választások, áprilisban van a második forduló, nyer a kormány, május 2-án alakul meg az új Országgyűlés, a kormánynak kell közel egy hónap, vagy a parlamentnek, amíg a kormány feláll, és elkezd a munkát, ez a folyamat június-júliusban zajlik, hihetetlen törvénykezési menet van, az önkormányzati rendszer átalakítása zajlik, és szeptember végén önkormányzati választások vannak Magyarországon. Egy ilyen óriási menetben történik meg az, hogy szeptember 6-án aláírják az első cukoripari privatizációs szerződést a Petőházi Cukorgyárral kapcsolatban. Ha ezt megnézzük, akkor tulajdonképpen egy május és júniusban meginduló testület... Én nem tudom, Csepi Lajos talán tudja pontosan, hogy mikor kezdett első nap dolgozni az ÁVÜ Rt.-nél, mikor került először abba a helyzetbe, amikor felelősséggel gondolkodhatott a magyar privatizáció sorsáról, a magyar privatizáción belüli prioritásokról - és, kérem, értelmezze ezt kérdésnek, ha kell, akkor a végén megfogalmazhatom kérdésként is -, tehát mikor van az, amikor átlátja ezt a helyzetet, és azt mondja, hogy tényleg, a magyar privatizációs rendben az a legfontosabb, hogy a cukoripart a megfelelő döntési háttérrel rendelkezve privatizáljuk? Hol és ki határozza meg a prioritásokat? Mekkora a nyomás az ÁVÜ Rt.-n a tekintetben, hogy melyik iparágat részesítse előnyben? Mennyi döntés születik ebben az időszakban? Esetleg javaslom ezt a bizottságnak is áttekinteni, hogy az ÁVÜ tevékenységében - bocsánat, ha néha ÁPV Rt.-t mondok, de azt gondolom, hogy az idők folyamán ez azért összemosódik a fejünkben, itt nyilvánvalóan az ÁVÜ-ről van szó -, tehát hogy az ÁVÜ 1990-ben milyen döntések sorozatát hozza meg, hiszen ezeknek a döntéseknek

a keretein belül kell látnunk a cukoripar helyzetét is. Ha ezt áttekintjük, akkor június, július, augusztus, négy hónap alatt szerintem sem levezényelhető ez a dolog.

Ahogy elhangzott itt az előadásban is, már korábban megkezdődtek a tárgyalások, a vállalatok maguk tárgyaltak. Honnan van mandátumuk erre a tárgyalásra? Ki az, aki azt mondja, hogy a magyar cukoripart privatizálni kell, kezdjétek meg a tárgyalást? Mert nyilvánvaló, hogy ebben a helyzetben az előző kormány, a Németh-kormány diszponál még, és azért ne felejtjük el, hogy az még pártállami viszonyok között van, tehát abban a helyzetben még a kommunista pártnak igenis jelentős befolyása van a magyar gazdaságra, tulajdonképpen - mindannyian tudjuk - bár a Németh-kormány már leszakadt, de mégis a súlyos döntések valahol a háttérben alakulnak.

Mikor történik a vagyonszűrés? A vagyonszűrés alapján ezekben a viszonyokban mikor van az a pont, amikor döntési ponthoz jutnak, amikor azt mondják, hogy kiírják a pályázatot?

A nyílt pályáztatás előnyeiről beszélt itt Csepi Lajos, a cukoriparnál ez hogyan és miképpen jelentkezett? Ki az, aki ezen pályáztatás során a határidőket megszabja, milyen határidőkkel megy a dolog, ezen ügyek fényében mikor születik meg a döntés arról, hogy privatizálni kell? Hiszen mindannyian látjuk, hogy szeptember 6-án már megalakul ez az új cég az új tulajdonosokkal, ez tehát döntés után van.

Azt gondolom, elég sok kérdést feltettünk, felsoroltunk. Azt gondolom, az időbeliség itt rengeteget segíthet. Nyilvánvalóan egy párhuzamos folyamatról van szó, amely az ország helyzetét, átalakítását illeti és a cukoriparban jelentkezik. Sok a kérdésünk, várjuk a válaszokat. Köszönöm szépen.

ELNÖK: További kérdezőt nem látok. Szokásainknak megfelelően megadom a szót az előterjesztőnek, ez esetben a meghívott vendégeknek, hogy a jelzett témakörökben feltett kérdésekre adjanak választ, amennyiben lehetőségük van rá. Megadom a szót.

Válaszok, reflexiók

Dr. Csepi Lajos, az Állami Vagyonügynökség volt ügyvezető igazgatója

DR. CSEPI LAJOS, az Állami Vagyonügynökség volt ügyvezető igazgatója: Köszönöm szépen. Köszönöm a kérdéseket. Azt gondolom, nem lesz könnyű dolgunk, hogy választ adjunk ezekre a kérdésekre, nem azért, mert valami, bármi szubjektív okunk lenne elhallgatni a választ, hanem mert esetenként, azt gondolom, magunk sem tudjuk azt, de természetesen megpróbáljuk.

Az utolsó kérdéssel kezdve a dolgot sajnálom, hogy Martonyi úr nincs itt, lévén hogy Martonyi úr a privatizáció beindítása előtti két évben kormánybiztosként előkészítette ezt a folyamatot, és igazából ő az, aki számos olyan kérdésre, amely legutóbb is elhangzott, hiteles választ tud adni. Én úgy emlékszem, hogy a '80-as évek végén Magyarországon már messze nem működött a pártállam, tehát volt egy olyan konszenzus, én azt hiszem, az akkori politikai elitben, hogy látták, hogy a dolog már nem működik tovább, és nem az volt a kérdés, hogy másképpen kell-e csinálni, hanem az volt a kérdés, hogy hogyan kell másképpen csinálni. Önök biztos ismerik Sárközy Tamás professzor úr nevét, aki a magyar gazdasági jog egyik legnevesebb művelője. Ő volt az, aki külföldi tapasztalatok és a magyar sajtóosságok alapján fokozatosan előkészítette ezt az egész privatizációs folyamatot, és ennek az első lépése nem az volt, hogy adjuk el az állami vállalatot, hanem hogy tegyük hatékonyabbá az állami vállalatot. De Sárközy Tamás azt hitte, hogy úgy lehet hatékonyabbá tenni az állami vállalatot, hogy megengedjük neki, hogy a vagyont vagy a vagyona egy részét magánvállalkozásokba szervezze át, ami meg is indult a '80-as évek végén, de a várakozással

ellentétben nem az állami vagyon működését tette hatékonyabbá, hanem annak a leghatékonyabb részeit kivitte a magángazdaságba, úgy, hogy annak a gyümölcseit nem az állam, vagy nem csak az állam, vagy jellemzően nem az állam tudta hasznosítani, hanem a magánvállalkozók.

Azt akarom ezzel mondani, hogy benne volt a levegőben a politika részéről egy beletörődés, a gazdaság részéről pedig egy nagy várakozás, hogy akkor ezzel az új lehetőséggel ki és hogyan él, és főleg a gazdasági vezetők agya jórészt ezzel foglalkozott, hiszen ez nekik nemcsak nemzetgazdasági hatékonysági kérdés volt, hanem személyes egzisztencia, hogyan tudom átmenteni magam szocialista vállalatvezetőből kapitalista tulajdonossá. Lehet, hogy ez nevetségesen hangzik, de én azt hiszem, akkor ez egy véresen komoly kérdés volt, amihez ők mindenféle tudást, jogot, egyebet kőkeményen igénybe vettek, adott esetben állami vállalati háttérrel. Tehát folyt itt egyfajta nagyon alapos előkészületi munka a '80-as évek végétől.

Az ÁVÜ gondolata akkor még fel sem merült. Az ÁVÜ mint intézmény akkor került be a köztudatba, amikor kiderült, hogy ennek a folyamatnak vannak olyan morális problémái, amelyeknek állami eszközökkel gátat kell szabni - ezért hozták létre az ÁVÜ-t, jókora késéssel, hiszen a folyamat már ment, és ahogyan a kérdésekből is kiderült, már számos kézzelfogható szerződéses eredménye volt. Az ÁVÜ tehát nagyon sokszor nem volt abban a helyzetben, egészen a '90-es évek közepéig, azt hiszem, hogy meghatározza a folyamatokat, jórészt szaladtunk az események után, és próbáltuk menteni, ami menthető, hiszen nagyon sokszor kész dokumentumokat kaptunk, amelyekre adott esetben mondhatta az igazgatótanács azt, hogy nem fogadja el, de akkor szembe kellett nézni azzal, hogy akkor a cég csődbe megy, és felszámolják. Hiszen emlékeim szerint körülbelül 2 ezer céggel foglalkozott a Vagyonügynökség, amelyből legalább 500 felszámolásra került, tehát ez egy nagyon reális, napi veszély volt, és azt önök nyilván értik és tudják, hogy ha egy céget felszámolnak, akkor abból már nem lesz normális munkahely, ez teljesen egyértelmű és biztos. Tehát ha semmi másért, a munkahelyek biztonságáért olyan kompromisszumokba is bele kellett akkor menni, legalábbis az én személyes meggyőződésem szerint igen, amelyekbe normális piaci viszonyok között, ma már nyilván nem menne bele sem az állam, sem, messze nem egy magánvállalkozó, de akkor nem voltak normális körülmények, ezt, kérem, higgyék el nekem. Még egyszer mondom: 2 ezerből 500 így is felszámolásra került, és semmi nem hiányzott akkor, a rendszerváltás után még kevésbé, mint az, hogy a munkanélküliséget meg a 30-40 százalékos inflációt még újabb és újabb vállalati csődökkel terheljük meg.

Az Országgyűlés valóban nem vett részt az operatív privatizációban, az operatív munkát az igazgatótanácsra bízta, de hozott törvényeket, hozott vagyonpolitikai irányelveket, és évente beszámolót kért az Állami Vagyonügynökségtől és az Állami Számvevőszéktől. Tehát operatíván valóban nem vettek részt a folyamat irányításában, de nagyon gondosan ellenőrizték; mint ahogy most önök ezt a bizottságot létrehozták, én már '90-ben itt ültem, vagy egy teremmel odébb, és vallottam azokról a dolgokról, amelyek akkor napirenden voltak. Tehát az Országgyűlés, a parlamenti képviselők, én azt gondolom, fenntartás nélkül mondhatom, mindenkor kiemelt érdeklődéssel követték ezt a folyamatot, és tételesen rákérdeztek minden olyan kérdésre, amelyet gyanúsnak vagy vizsgálándónak tartottak. Hozzáteszem: a Számvevőszék illetékes igazgatója egy ideig az ÁVÜ igazgatótanácsának az elnöke is volt, nem véletlen, hogy ez a személyi összefonódás akkor megtörtént.

Kisebbségi tulajdonos hogyan kaphat irányítási jogot? Azt gondolom, hogy részben válaszoltam már erre a kérdésre, tehát normális viszonyok között nyilván nem, de nem voltak normális viszonyok. Hiszen - ahogyan mondtam - a szocialista állami vállalat vezetője minden követ megmozgatott, hogy megtarthassa a pozícióját, és ennek következtében nagyon sokszor úgy alakította a szerződéses feltételeket, hogy a jövőendő vevő őt személy szerint tartsa meg. Ez egy szubjektív motívum, de azt gondolom, ez nagyon sok esetben jelen volt.

Tény volt az is, hogy - ahogy mondtam - az élelmiszeripar jelentős része nagyon komoly feszültségek között élt, mondhatnám csődhelyzetben volt, tehát ha jött egy tőkeerős, minden szempontból megfelelőnek tűnő stratégiai befektető, aki ne adj' isten még meg is ígérte a menedzsmentnek, hogy a helyén tartja, akkor annak az útjában nem nagyon volt sok akadály. És azt is látnunk kell, hogy verseny volt, privatizációs verseny volt: nem csak a magyar társaságokat kínáltuk eladásra, ugyanígy versenyeztek a nyugati befektetőkért a szlovák, a szlovén, a cseh, a lengyel és többi térségbeli, hasonló problémákkal küszködő vállalatok, tehát nem nagyon lehetett válogatnunk, az az igazság. Ha idejött egy komolynak látszó vevő, akkor nagyon sokszor olyan kompromisszumok is elfogadásra kerültek, amelyeket ma nyilván sértődötten visszautasítanánk.

Ennél jobban nem tudok válaszolni arra a kérdésre sem, hogy az állam miért vállalt át olyan problémákat, mint a munkajogi feszültségek későbbi rendezése vagy a környezetvédelem. Azért, mert igyekezett a munkahelyeket megőrizni, legalább a munkahelyeket megőrizni, mert nagyon reális veszély volt, hogy azok a munkahelyek is megszűnnek, hogyha túlságosan szigorú feltételeket szabunk. Egyébként most eszembe jutott, hogy például a Jászberényi Hűtőgépgyárat kifejezetten úgy adtuk el annak idején, vagy adta el az igazgatótanács, hogy az összes környezetvédelmi probléma megoldását a vevőre hárította, és emlékeim szerint azt korrekten el is végezték. És azt is elmondhatom, hogy gyakorlatilag minden esetben, amikor az ÁVÜ maga kötött szerződést, az ilyen feltételek, mint a munkaerő foglalkoztatása, a környezetvédelem, háttértermelők szerződéses, hosszú távú foglalkoztatása, belekerültek a megállapodásba, és ezt a következő években gyakran felül is vizsgáltuk - nyilván önök is emlékeznek ezekre a vizsgálatokra. Gyakran azt tapasztaltuk, hogy bizony ezeket a szerződéseket nem tartják be vagy nem teljes mértékben tartják be, de ebben az esetben is nagyon nehéz volt kemény arcot mutatni ezeken a tárgyalásokon, mert ha a vevő azt mondta, hogy, gyerekek, akkor én elmegyek Szlovákiába, akkor a magyar álláspont rögtön felpuhult, és hajlandóak voltunk kompromisszumokra és, ha úgy tetszik, megalkuvásra.

Miért a modernebb gyárakat adtuk el először? Azért, mert alapvetően vállalati indítású vagy - ahogy akkor mondtuk - decentralizált volt a privatizáció első időszaka, tehát amíg futottunk az események után, addig igazából csak a vállalati kezdeményezéseket próbáltuk irányítani, kordában tartani és ellenőrizni. Azért a modernebb üzemekre került először sor, mert azok jelentkeztek először elkészített szerződésekkel, és ha azok jogszerűek és az akkori koncepció szerint elfogadhatóak voltak, akkor azokat az igazgatótanács elfogadta.

Kérdezte itt valamelyik tisztelt képviselő úr, hogy a bevétellel mi a helyzet. Igen, nemcsak most vannak költségvetési feszültségek, hanem akkor is voltak kökeményen. Gondolom, mindenki ismeri itt Kupa Mihály nevét, Kupa Mihály volt akkor a pénzügyminiszter, aki nagyon határozottan lépett fel a pénzbevételek preferálása érdekében, tehát nagyon komoly nyomás volt akkor - és, gondolom, azóta is - a Vagyonügynökségen, hogy ebből a folyamatból próbáljon annyi pénzt kicsihozni, amennyit lehet, és ha jelentkezett egy vevő, hogy megvenne egy magyar vállalkozást, amelynek perspektivikus jövőt tud biztosítani, és még fizet is érte, azt, azt kell mondjam, általában örömmel üdvözlöttük.

Voltak-e garanciák a szerződésben? Ezt már jeleztem. Ahogy Bártfai úr is említette, mindig konzultáltunk az illetékes ágazati minisztériummal. A szervezettebb időszakban, tehát '92-t követően az igazgatótanács elé már úgynevezett ágazati bizottságok által megtárgyalt előterjesztések kerültek, olyan ágazati bizottságoké, amelyek alapvetően a szaktárcák szaktudására épültek, és amelyek azokat a követelményeket, amelyeket adott esetben az élelmiszer- vagy energetikai ágazat szakmai követelményei támasztottak, teljes körűen igyekeztek beépíteni ezekbe a szerződésekbe.

Milyen politikai felhatalmazással dolgozott a Vagyonügynökség igazgatótanácsa? Azt tudom mondani, hogy Mádl Ferenc már akkor is fogalom volt, amikor élt, a kormány egyik legnagyobb tekintélyű és köztiszteletnek örvendő tagja volt. Én azt gondolom, az ő személye

fölfelé is meg lefelé is teljes garanciát nyújtott a folyamat tekintetében. Én nem tudok arról, hogy közvetlen politikai instrukcióknak meg kellett volna felelnie az igazgatóságnak, és a döntéshozatali folyamatban sem érzékeltem ilyesmit. Önök, úgy tudom, meg fogják hallgatni Bokros Lajos urat, javasolom, hallgassák meg Urbán László urat és Kopátsy Sándor urat is, akik szintén tagjai voltak ennek a testületnek, és különböző politikai hitvallást képviseltek; el fogják mondani, hogy ők érzékeltek-e ilyesmit. Nyilvánvalóan volt ilyen, naivitásnak tartanám, ha most itt letagadnám ezt, mert egy túlpolitizált világban butaság lenne azt hinni, hogy pont a privatizációba nem akar beleszólni a politika, de azt gondolom, hogy pontosan ez a felállás, hogy az igazgatótanács elnöke mindig egy nagytekintélyű politikus volt, a testületben pedig nagyon sokáig voltak más politikai színeket képviselő személyiségek is, ez, azt gondolom, a lehető legnagyobb garanciát adta arra, hogy ez a politikai befolyás korrekt legyen, és megfeleljen az ország érdekeinek.

Volt-e szakmai együttműködés vevők és eladók között a privatizációt megelőzően? Én azt gondolom, hogy nyilvánvalóan volt, de ha megkérdezik tőlem, hogy hol és mikor, arra sajnos nem fogok tudni válaszolni. Én azt hiszem, hogy a vállalati kezdeményezésű privatizációk döntő többsége korábbi vállalati, vagy termelői vagy kereskedelmi együttműködési kapcsolatra épült, és ez önmagában nem is lenne probléma, ha emögött személyi motívumok adott esetben nem merültek volna fel - de nyilván felmerültek.

Volt-e bevételi elvárás az ÁVÜ-vel szemben? Erre már válaszoltam, igen, nagyon határozott elvárás volt. Nem tudok pontos számokat, de ezek 10 milliárd forintos nagyságrendeket képviseltek a '90-es évek elején, tehát azért ezek, azt hiszem, számottevő összeget jelentettek, és az ÁVÜ-nek nagyon számolgatnia kellett - tettük is hónapról hónapra -, hogy hozzuk-e a bevételi tervet, mert az ÁVÜ legnagyobb kritikusa éppen a Pénzügyminisztérium volt, Kupa Mihály, aki kökeményen számon kérte rajtunk ezt az összefüggést.

Miért nem készítette fel az ÁVÜ a piaci versenyre, a privatizációra a cégeket, miért nem tette őket hatékonyabbá? Hát azért, mert, azt gondolom, éppen hogy az orrunkat a víz fölött tudtuk tartani, azzal, hogy a privatizációs folyamatokat menedzseljük. Említettem önöknek, tizen-valahány fővel indult el az ÁVÜ, a létszáma jelentősen bővült az évek alatt, de mindig-mindig lemaradásban voltunk, mert az értelmes, élelmes vállalatvezetők természetesen minden rést megpróbáltak kihasználni, és folyamatosan akkora nyomás volt az ügynökségen, hogy a vállalatok vagyongazdálkodására vagy ilyenfajta felkészítésére egyszerűen nem volt fizikai energiánk sem; hozzáteszem: pénzünk sem, mert azért ezek a dolgok jellemzően nagyon sok pénzbe kerültek vagy kerültek volna. Rémlik, néhány esetben tettünk ilyen lépést, azt hiszem, ezt is sokszor politikai bátorításra, de ezek, azt hiszem, a folyamat egészében 10-20-nál nem lehetnek számosabbak. Még egyszer mondom: nem volt se tehetségünk, se forrásunk ahhoz, hogy ezt megtegyük, és ha belegondolunk, nem is hiszem, hogy a különböző ágazatokban ilyen mélységű szakmai tudásra egy kis létszámú apparátus bárhol, bármikor képes lehet, és ezek a kondíciók folyamatosan változnak. Nem, nem tudtuk ezt megtenni, de ez nem is volt célunk - bár nyilván nagyon hasznos lehetett volna.

Időrendiség a folyamatokban. Ahogyan mondtam, Martonyi úr, azt hiszem, 1988-ban kapott mandátumot arra, hogy privatizációs kormánybiztosként ezt a folyamatot elindítsa, előkészítse. Az ÁVÜ maga '90 márciusában alakult meg, akkor Tömpe István volt az ügyvezető igazgató. A törvény januárban született, '90 januárjában, megvoltak a tavaszi választások, az Antall-kormány győzött, és 1990. augusztus 1-jén alakult meg az ÁVÜ igazgatótanácsa, ahogy már beszéltünk róla, Mádl úr irányításával, és én magam is augusztus 1-jén léptem be ebbe a folyamatba.

Hogy mikor láttuk át érdemben az egyes ágazatokban folyó gazdasági eseményeket és a privatizáció szükségességét? Erre azt tudom mondani, hogy körülbelül '93-ban. '92-93-ra jutottunk el addig, hogy ágazati stratégiák készültek a minisztériumok bevonásával, és

akkortól kezdett az ÁVÜ határozott kézzel direkt irányítani, és akkortól kezdtük saját magunk kiírni a pályázatokat azon cégekre, amelyek privatizációját időszerűnek láttuk, hozzáteszem: ezt is nagyon sokszor a menedzsment kezdeményezésére.

Igen, tehát az ÁVÜ IT '90-től, azt gondolom, '92-ig egészen biztos, hogy mindig hozott anyagból dolgozott, tehát a vállalatok által előkészített szerződéseket bírálta el vagy bírálta fölül. Ezt a törvényhozás is tükrözte, mert a '90-es törvénycsomagot '92-ben váltotta egy új privatizációs törvénycsomag, amely már egy aktívabb és - mondhatnám azt is - proaktív ÁVÜ képét rajzolta fel és a szerinti működést várta el.

Miért nem nyúlt bele az ÁVÜ a már előkészített és megkötött szerződésekbe? Azt tudom mondani, hogy egyrészt azért, mert rettenetesen félt attól, hogy a befektetők megsértődnek, és elmennek máshová. Lehet, hogy amit most mondok, megint mosolyogtató, de higgyék el, akkor ez kökemény valóság volt. Örültünk, ha idejött valaki, és azt mondta, hogy pénze van, és egy céget akar működtetni hosszú távon. Nem voltunk abban a helyzetben, hogy mi szabjuk meg az együttműködés feltételeit. Próbáltuk a mundér védelmét, ameddig lehet, biztosítani, de nem volt nagy a mozgásterünk.

A megkötött szerződéseken azért sem próbáltunk változtatni, mert nem volt rá kapacitásunk. Azt is hozzáteszem, a jogszabály azt mondta, hogy ha 60 nap alatt az ÁVÜ nem nyilatkozik egy beterjesztett szerződésről, akkor az úgy megy át, ahogy beterjesztették. Tehát működött egy ilyen időkényszer is, és mi ezzel az idővel próbáltunk lépést tartani és futni. És annyi dokumentum jött be, és, hozzáteszem, annyi jogszabályváltozás volt... Egyszer összeszámoltuk, minden héten legalább három olyan jogszabály változott, amely valamilyen módon érintette a privatizációt, ezt önmagában követni és tudatosan érvényesíteni egy nagyon nehéz feladat volt.

Volt-e szakmai hozzáértő az ÁVÜ igazgatótanácsában? Azt kell mondjam, hogy nem ágazati alapon állt össze a testület, említettem már, hogy Bokros Lajos, Urbán László, Kopátsy Sándor, Martonyi János, Mádl Ferenc, Takácsy Gyula, Dicházi Bertalan voltak a tagjai, de nem alapvetően... *(Közbeszólásra:)* Igen, a Dicházi véletlenül agráros volt, de nem ágazati alapon szerveződtek ezek a testületek, hanem általános közgazdasági intelligencia vagy felkészültség alapján. Az ágazati tudást a tárcák bevonása jelentette, említettem, hogy minden tranzakció az érintett minisztérium szakmai stábjának a megkérdezésével történt. Gyakran megesett a későbbiekben, hogy tárcák államtitkárai jelentek meg a testületben, vagyis a szaktudás az állam oldaláról mindenképpen bevonásra került, tehát nem csak barbár privatizátorok döntöttek konkrét ügyekben, mindig ágazati szakértők, állami ágazati szakértők bevonásával történt a folyamat. *(Közbeszólások: Raskó György is!)* Igen, egy ideig Raskó úr is tagja volt a testületnek.

Hogy kötelező volt-e ott ülni vagy sem? Én nem voltam tagja a testületnek, ezt tehát nem tudom, de én úgy éreztem akkor, hogy ezt egy megtisztelő feladatnak tekinti mindenki Mádl Ferenc úrtól kezdődően, és nem hiszem, hogy ilyenfajta kényszer volt. Akik ott ültek, és a döntéseket hozták, az én megítélésem szerint teljes felelősséggel és jó szívvvel dolgoztak ezen az ügyön.

Magyar úr kérdezi, hogy miért nem érvényesítettük azt a nagy érdeklődést, amiről beszéltem, a pályázatok tekintetében. Azért, mert tartottunk attól, hogy az illető cég elmegegy egy másik közép-európai országba, ha kvázi sokat kekeckedünk. Megint mondom: ez ma nyilván abszurdnak hangzik, de akkor erre, azt hiszem, nagyon reális esély volt, mert teljes Közép-Európa lényegében kiárusította a beteg vállalatait, és ez nem volt másképpen nálunk sem.

Honnan van a vállalati menedzsment mandátuma a tárgyalásokra? A vállalati törvény és a társasági törvény, amelyet 1989-ben fogadtak el, erre kifejezetten felhatalmazta a vállalati... *(Közbeszólás: '88-ban!)* ...'88-ban..., erre kifejezetten felhatalmazta a vállalati tanácsokat, illetve a vállalatok vezetőit, tehát ez teljesen jogszerű volt.

Vagyonfelmérés pedig nem született. Talán az elmúlt egykét évben voltak erre próbálkozások, ez is teljesen logikus. Megint azt kell hogy mondjam, hogy a 2 ezer vállalat nem tudom hány ezernyi altársaságát, működő vagyonát, s a többit felmérni..., egyszerűen nem volt erre képes az ÁVÜ, messze nem volt rá képes, és azt gondolom, ma is nagyon komoly feladat ezt tartalmilag megcsinálni. Azt még talán fontos megemlítenem, hogy az állami vagyronról szóló törvény azt mondta, hogy az ÁVÜ kompetenciájába sem az önkormányzatok, sem a szövetkezetek, sem az állami vállalatok által alapított társaságok vagyona nem tartozik bele. Ezzel a körrel tehát az ÁVÜ nem foglalkozhatott, mert nem tartozott jogilag a hatáskörébe.

Köszönöm szépen, ha valamilyen kérdésre elmulasztottam válaszolni, akkor elnézést, azt, kérem, tegyék fel, de azt hiszem, a többségükre válaszoltam. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm. Csak kérdezni szeretném - látom az új kérdezőket -, hogy Bártfai Béla ki szeretné-e egészíteni az itt elhangzottakat. Utána adok lehetőséget újbóli rövid kérdések feltételére. Bártfai úr!

Dr. Bártfai Béla, az Állami Vagyonügynökség igazgatótanácsának volt tagja

DR. BÁRTFAI BÉLA, az Állami Vagyonügynökség igazgatótanácsának volt tagja: Köszönöm szépen, elnök úr. Inkább csak az általános vagy elvi jelleggel szólnék, mert Csepi úr válasza az én meglátásom szerint kimerítő volt, aztán hogy minden kérdésre sikerült-e választ adnia, az már egy más kérdés természetesen.

Igen, szóval ahogy az elején is mondtam, és nem menekülésként mondtam a jogszabályoknak való alávetettséget, az ember a felelősségét készséggel elfogadja abban a folyamatban, amelyben részt vett. Sőt bizonyos esetben mélyebb lelkiismeret-vizsgálatot tart, mint akár a képviselő úr kérdezi, hogy indokolt volt-e ott ülni, és hogy a legjobb tudásunk szerint tettük-e, amit tettünk. Az a válaszom, hogy igen. Aztán hogy már a mai fejjel meghoznám-e azokat a döntéseket, amelyeket akkor meghoztam, amely döntéseknek az lett az eredménye, ami lett, arra meg határozottan azt mondom, hogy nem. Tehát súlyosabb lelkiismeret-vizsgálat alatt van az ember, mint egyébként azt mondjuk akár egy parlamenti bizottság is teszi. De ezért utaltam arra, hogy az akkori jogszabályi környezetben, az akkori közgazdasági vélekedési körben, egyáltalán az akkori állami vagyonnal való gazdálkodási körben a legnagyobb személyiség, aki egyébként ma is komoly, magas személyiség - el is hangzott itt a neve -, a beszámoló során kijelentette akkor, és ez volt az államnak és mindenkinek a közgondolkodása erről az ügyről, hogy a magyarországi privatizációs folyamat addig nem lesz irreverzibilis, amíg a szolgáltatókat el nem adjuk. Ehhez képest abból a szempontból a vizsgálat végtelenül fájdalmas ebben a témában, a cukorgyárak privatizációja kapcsán, hogy mit ért el a privatizációs döntéssorozat. Személyes érintettségem is van benne, nagyon rosszul élem meg, hogy Szerencset nemcsak hogy eladták, hanem le is bontották. Generációk nőttek ott fel. Természetesen ha tudja az ember, hogy ez lesz a folyománya, akkor nem hoz ilyen döntést, ez egyértelmű.

Ugyanakkor vissza is lehetne kérdezni, hogy ma miért ad az állam adókedvezményt? Mert az volt az első két kérdés, hogy a munkavállalói, kártérítési, környezetvédelmi károk, és a többi, utáni kötelezettséget, ezek költségét is átvállalta bizonyos esetben az állam, illetve hogy a kisebbségi tulajdonosnak miért engedtek irányítási jogot. Erre egyrészt válaszolt, úgy érzem, Csepi úr az akkori környezet alapján, de azóta is egyfolytában ez történik lényegében, hiszen csábítjuk a külföldi befektetőket akkora adókedvezményekkel, aminek az a célja, hogy jöjjön ide a külföldi, támogassuk meg, és erre súlyos milliárdokat költ az állam. Ezt lehet úgy is, hogy adókedvezményt adunk, de lehet úgy is, hogy kisebbségi jogokhoz adunk irányítási jogot, illetve bizonyos munkavállalói kötelezettséget, és a többi, átengedünk nekik, mint

ahogy egyébként folyamatosan feltétel volt, az egyik ilyen feltétel volt folyamatosan a munkavállalóknak a továbbfoglalkoztatása, többek között egyébként a magyar árut a polcokra, és a többi. Ez most nem a cukorgyárak privatizációja kapcsán említhető meg itt, de igenis nagyon figyelte az ÁVÜ, illetve az akkori vagyonpolitika, hogy a magánosítás úgy történjen meg, hogy azért lehetőleg a magyar piac ne menjen tönkre.

Ezzel csak arra szeretnék utalni, hogy igen, a legjobb lelkiismerettel hozta meg az ember a döntést, amikor '90-ben egyébként amellé szegődött, hogy kialakít egy új polgári államot, és az új polgári államnak kialakítja azt a magántulajdonosi rendjét is, amely - az akkori remények szerint - majd jól szolgálja azt, hogy gazdagabbak legyünk, szebbek legyünk és legalább Ausztriához hasonlítsunk. Hogy nem feltétlenül ez sikerült... Így utólag visszanezve már bizony sok-sok kérdés feltehető, hogy de miért hozta meg azt a döntést. Ha látta volna az Auróra tüzére, hogy mi következik be, akkor nyilván nem húzza meg a ravaszt a Téli palotára.

Amit elvileg tudnék mondani: külön politikai parancsot én mint jogász nem kaptam. A Vagyonügynökség igazgatótanácsában én az Igazságügyi Minisztériumot képviseltem, az volt a feltétel, hogy a jogi rend betartásra kerüljön, ennek a vizsgálatára törekedtem mindig. Ha magam olyat tapasztaltam, ami jogellenes volt, azt mindig jeleztem, ennek egyébként mindig eleget is tett az ÁVÜ menedzsmentje. Külön politikai parancsot bármilyen döntésre nem kaptam.

Kötelező volt-e ott ülni? Erre válaszoltam: nem, de az embernek volt egy hite, hogy jó ügyet szolgál.

Fenyegetést kaptunk-e cégektől, s a többi - azt hiszem, ezt Aradszki úr kérdezte. Nem volt ilyen fenyegetés cégektől, hogy bármiféle döntést meghozzunk, legalábbis én személyesen ezt tudom mondani...

DR. ARADSZKI ANDRÁS (KDNP): Bocsánat, egy kérdés!

ELNÖK: Mikrofon!

DR. ARADSZKI ANDRÁS (KDNP): Az volt a forgatókönyv, ahogy nekem Csepi Lajos úr előadásából kitűnt, hogy ezek az átalakult állami vállalatok, most már állami tulajdonú részvénytársaságok készen hozták a befektetőt, készen hozták az egész szerződéses konstrukciót, hogy milyen feltételek mellett milyen módon tudják az állami tulajdonú részvényt értékesíteni. Ebből lehetett látni, még a mai szemmel tényleg nehezen értelmezhető gazdasági és politikai viszonyok mellett is, hogy ezek rettentően előnytelenek lehetnek a magyar állam szempontjából, illetve a vállalat további sorsa szempontjából. Azt kérdeztem volna, hogy volt-e arra kísérlet, hogy ezt megváltoztassák, ezeket a kialakított, kitárgyalt szerződéseket, vagy volt-e arra vonatkozóan fenyegetés, közvetlen fenyegetés a leendő vevőktől, hogy ha nem, akkor választott bíróság, kártérítés meg minden egyéb ilyen dolgot fognak tenni, ha a már kitárgyalt szerződéseket egyébként az ÁVÜ mint a tulajdonosi jogok gyakorlója nem írja alá. Ez lett volna a kérdésem röviden, lehet, hogy rosszul fogalmaztam. Ilyen fenyegetés volt-e? Köszönöm.

DR. CSEPI LAJOS, az Állami Vagyonügynökség volt ügyvezető igazgatója. Annyit hadd tegyek hozzá, hogy nagyon sok peres ügyünk volt (*Dr. Aradszki András: Konkrétan!*), és voltak olyan tervezetek is, amelyeket az igazgatótanács elutasított. Tehát szó sincs arról, hogy az lett volna, hogy hát ez sem jó, de azért fogadjuk el, nem ebben a szellemben zajlottak ezek az ülések. Voltak viták, voltak visszautasított kezdeményezések, de az alaphangulat mégis az volt, hogy összeomlik a magyar gazdaság, a privatizáció segít, amit józan ésszel be lehet fogadni, azt fogadjuk be. Ez volt akkor az általános hangulat, amit ma, utólag

visszanézve lehet, hogy rosszallhatunk, de azt gondolom, hogy akkor szerintem a magyar gazdaság és a magyar politikai elit legjobbjai egybehangzóan jónak tartották. Köszönöm szépen.

További kérdések, hozzászólások

ELNÖK: Köszönöm szépen. Annyi megjegyzést azért tennék - a további hozzászólóknak is teret adva -, merthogy Bártfai úr azt mondta, hogy ma is és az előző kormányok is alkalmaznak különféle kedvezményeket, hogy a külföldi tőkét idecsábítsuk, hogy ez igaz, de azért óriási különbség van a kettő között. Ma a jelenlegi - és az elmúlt kormányok mindegyike is - ahhoz ad kedvezményt, hogy a saját tőkéjükön valósítsanak meg egy beruházást itt Magyarországon, mert vannak különféle szempontjai: munkahelyteremtés, beszállítói rendszer létrehozása, amelyek miatt esetleg érdemes adókedvezményben részesíteni egy céget. De a cukorgyárak privatizációjánál, a szolnoki, a szerencsi, a hatvani gyárnál az történt, hogy a teljes fizikai vagyont odaadtuk nekik, majd még adtunk 800 millió forintot mellé. Ezt a privatizációs technikát azért nehezen lehet értelmezni, én azt gondolom, bármilyen csábító volt is az esetleges szlovák, vagyis akkor még csehszlovák, lengyel konkurens piaci lehetőség ezeknek a befektetőknek. Mert azért annyit tudunk, hogy mindegyik cukorgyár megjelent itt privatizációs szándékkal, tehát nem úgy volt, hogy senki nem jött ide, és a vagyont, a fizikai vagyont mellé még adjunk neki valami jelentős kedvezményt, adjunk neki még 800 millió forintot, hogy jöjjön már ide valaki privatizálni, hanem arról volt szó, hogy láthatólag jelentkeztek kőkeményen, igaz, hogy az akkori nagyon speciális, Sárközy Tamás által kitalált spontán privatizációs és vállalati igazgatótanácsai és egyéb lejátszott játékszabályokon keresztül idehozott vevőket tálták öönhöz, és ha jól értettem, akkor '93-ig ezt át sem tudta látni az ÁVÜ, hogy hogyan megy ez az egész rendszer. De azért, mondom, mégiscsak megdöbbentő, hogy fizikai vagyont ajánlunk fel privatizálásra, és még adunk hozzá 800 millió forintot. Ezt azért nagyon nehéz... Ez már azért túlzott csábítás. Ennyit akartam megjegyzésként megfogalmazni, szembeállítva azzal, hogy igenis jelenleg is alkalmaznak a kormányok adókedvezményes technikát külföldi befektetők részére.

Elnézést, a képviselői kérdések és esetleges megjegyzések után szívesen meghallgatjuk a meghívott vendégektől. Horváth István, majd Hanó Miklós és Aradszki András következnek. *(Dr. Aradszki András jelzésére:)* Aradszki András eláll, mert az előbb lehetőséget kapott. Horváth István! Kérem szépen, hogy rövid, célratoró kérdéseket tegyünk fel.

HORVÁTH ISTVÁN (Fidesz): Köszönöm szépen. Megpróbálok rövid és célratoró lenni; sajnos a választ már nem tudom meghallgatni, mert el kell mennem egy másik egyeztetésre, de majd a jegyzőkönyvből szeretném azt visszanézni. Van egy kis ellentmondás abban, amit Józsa képviselőtársam mondott a kérdésében, sajnos a kérdés elején nem voltam itt, és Csepi úr bevezetője alatt sem, amikor talán az elhangozhatott el, hogy a cukorpiac rossz állapotban volt, és ezért is volt szükséges a privatizáció, mert kelet-európai piacokat veszítettünk el, s a többi. Nézem a szerencsi, a szolnoki, a Mátra-vidéki cukorgyárak privatizációjának az Állami Vagyonügynökség igazgatótanácsa részére letett előterjesztést, amelyben pont arra hivatkoznak, hogy azért kell ezt a privatizációt megtenni, mert még kapacitásokat szeretnének bővíteni, árbevételt szeretnének növelni. Tehát itt egyértelmű utalás van arra, hogy a befektetővel való tárgyalásban a nagyobb kapacitásfejlesztésre kívánunk felkészülni - tehát azért van ebben egy kis ellentmondás. Igazából mi volt a valós érv? Volt-e piacbővítési lehetőség? Valóban, a kapacitásbővítés egy reális esély volt-e?

A másik, amit szeretnék tisztázni, és ebben majd a szakértőink segítségét is szeretném kérni, hogy többször az hangzott el, hogy ennél a privatizációnál - konkrétan az előbb említett

három cukorgyárat említeném - közvetlen pénz nem folyt be az állami költségvetésbe. Ezzel ellentétben viszont az Állami Vagyonügynökség igazgatótanácsa részére készített anyagban arra utalnak, hogy az állam közvetlenül 900 millió forint bevételt fog realizálni. Most akkor lett közvetlenül 900 millió forint bevétel ebből, vagy nem lett? Továbbmennék a kérdéseimben, mert van egy kis ellentmondás erre vonatkozóan. *(Font Sándor, az ülést levezető elnök távozik.)*

(Az ülés vezetését dr. Józsa István, a vizsgálóbizottság társelnöke veszi át.)

A következő kérdés, amit szeretnék feltenni, hogy az Állami Vagyonügynökség igazgatósága érdekelt volt-e a privatizációban, tehát kaptak-e önök valamiféle prémiumot, amelynek az volt a célja, hogy abban érdekeltek, hogy inkább privatizálva legyen a dolog, mint inkább nem. A 14. oldalon a c) pontban van egy olyan, hogy az egyes társaságok tőkéjében többségi részvénytulajdonlás megszerzésénél a kérdéses társaság fent említett módon számított összértékének 5 százalékát kitevő prémium fizetendő. Tehát voltak-e prémiumok a cukorgyári privatizációnál, és mi volt ezek mértéke?

A következő kérdésem: nem ismerem a privatizációs szerződést, de ugyanennek az előterjesztésnek a 15. oldalán, a 4. pontban egyértelműen az van, hogy a két cukorgyárból egyiknek sem szünteti meg a tevékenységét sem ideiglenesen, sem véglegesen. Ez volt még egy sarokpontja, gondolom, ennek a privatizációnak. Erre vonatkozóan milyen garanciát kértünk a befektetőtől? Tehát nemhogy megsemmisítették, hanem több esetben még le is rombolták ezeket a cukorgyárat. Tehát milyen garanciák voltak erre vonatkozóan? Köszönöm szépen.

ELNÖK: Hanó úr a következő hozzászóló.

HANÓ MIKLÓS (Fidesz): Az elnök úr döntő szavát vártam, hogy megadja az engedélyt - köszönöm, elnök úr. Figyelve az elhangzottakat és egyáltalán a vizsgálóbizottságban, ami létrejött, ilyen 20 meg huszon-egynéhány éves dolgokat vizsgálgatunk itt, és a mostani fejjel az akkori tevékenységet, valamit összerakva próbálunk majd egy tanulságot létrehozni, amit más nem látott. Ugyanis a nagy baj az, hogy Magyarország eljutott oda, hogy a saját piacát nem tudja cukorral ellátni. A nagy privatizációnak az lett az eredménye, hogy egy kivételével az összes üzem bezárt, és az egyharmadát tudjuk előállítani a hazai piac fogyasztásának, ami egy stratégiai kérdés. Ráadásul a mezőgazdasági dolgainkat, a piacunkat így szépen feladtuk.

Több dolog hangzott el, elhangzott, hogy Kupa Mihály várta a pénzt, de én úgy tudom, Kupa Mihály '92-től volt, tehát valami nem teljesen stimmel, ha '90 és '91 között volt ez az első privatizáció, de mindegy. Tehát pénzre volt szükség. De azt látjuk a szakértői anyagban, hogy ebből nem folyt be pénz, ebből nem folyt be semmi. Tőkeemelések történtek. És ráadásul ha az anyagot nézzük, itt az van leírva, hogy Kaba Magyarország, ha nem a régió egyik legnagyobb, legmodernebb cukorgyára volt több milliárd forintos eszközértékkel, tehát még az eszköze is több milliárd volt. Ha pénzre van szükség... A cél, gondolom, alapvetően az volt, hogy a piacgazdaság, az a volt szocialista gazdasági dolog beilleszkedjen, ezért kellett a privatizáció, és hogy egy versenyképesebb gazdaságot alakítsunk ki. De nem mindenáron! Vagy akkor legalább egy párat meghagyni, amely a belső fogyasztást kielégíti. Mert hogy az export visszaesett, az egy dolog, de ha a belső fogyasztásba belegondolunk, akkor valami védelmet azért beállítottam volna, legalábbis a hosszú távú működtetésbe, hogyha mégis eladja, rombolja vagy bármi van - és akkor ez korlátlan időre vonatkozzon -, akkor pénzbeli megtérítés vagy valami van. Tehát valami garanciák itt kellett volna, azt hiszem, az előttem szóló is felemlítette ezt... *(Közbeszólás: Meg én!)*

ELNÖK: Én mondtam a garanciákat.

HANÓ MIKLÓS (Fidesz): Te is, de az alelnök úr is elmondta nekünk, hogy ez gond, és ezt szerintem is be kellett volna tenni. És én nem értem, hogy miért tőkeemelést hajtottunk végre, ha az egyik legmodernebb üzem ez volt. Akkor legalább onnan folyt volna be pénz, már csak azért is, ha logikailag nézzük a dolgot, mert hogyha pénz folyik be egy privatizációból, amit privatizál, és az nem piacszerző privatizáció, akkor van egy kényszerpálya, hogy azt kitermelje. Ha neki nem kerül semmibe az egész, csak megkap harminc-egynéhány százalékot kisebbségi tulajdonosként, és azt mondja, hogy amit ő beígért, azt tőkeemelésként odateszi, de tulajdonképpen egy jól működő rendszer volt, tehát ott nagyon fejleszteni nem kellett, csak termeltetni meg működtetni, és be nem fizetett semmit, ráadásul a kisebbségi tulajdonos, ő irányította, tehát úgy játszott mindent, ahogy neki jó. Szóval én ennek nem értem a logikáját.

Hogy sokan álltak sorba. Hát álljanak sokan sorba, de azért nem mindenáron. Szóval egy kicsit úgy odadoztuk az egészet, hogy nesze, vigyétek. Nem tartom logikusnak azt, ami a cukorvonalon történt, és tényleg a legmodernebbeket vittük bele ebbe a rendszerbe, amiből nem volt bevétel. És nem látom azt a perspektívát, ami azt hozta volna, hogy ha ezt itt privatizálják, akkor Magyarországnak ebből több bevétele lesz, jobb lesz a gazdaság, jobban fog működni, munkahelyet tart meg.

Egy új üzemnek a létrehozása - a múltkori ittlétünkkel megbecsültük - most olyan 120 milliárd forintba kerülne. Amikor tulajdonosként akik itt lerombolták, és nem tudom, mennyit kaptunk? 50-60 milliárdot kaptunk a lerombolásért, akik kapták...

ELNÖK: Akik kapták!

HANÓ MIKLÓS (Fidesz): Akik kapták. Akkor legalább azt adták volna ide, vagy valamit! Szóval ki is heréltük magunkat, meg be is vittük a vágóhídra. Én ezt nagyon nem értem. És azt nem értem, hogy miért nem volt bevétel, tehát miért nem abba az irányba mentek, hogyha ekkora igény volt... Meg hogy elment volna a vevő. Hát menjen! És hogyha tönkremegy egy üzlet? Még mindig jobb, ha tönkremegy, mint ahogy ez az egész történt. Szóval nekem ez az egész privatizáció, ami itt volt, egy kicsit kitekert. Akkor miért nem a legjobbkat tartottuk meg, miért nem a legjobbkat próbáltuk odaadni az itteni termelőknek, vagy azt olyan helyzetben tartani, ha még állami kézben is, hogy valamilyen szinten működjön. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Tessék, szakértő úr!

FÜR BALÁZS szakértő: Köszönöm szépen a szót, elnök úr. Több részről is elhangzott hozzászólás a bevételekkel kapcsolatban, és mielőtt esetleg Csepi úr vagy Bártfai úr válaszolna, ezt akarom egy kicsit tisztába tenni. Petőháza és Kaposvár értékesítésekor - tehát '90 szeptemberéről és '90 októberéről beszélünk -, az első körös privatizációból valóban nem volt semmilyen bevétele az államkasszának, nulla forint konkrétan, ezek tőkeemeléssel első körös privatizációk voltak. '91 márciusában, amikor Kabát eladtuk, Kabának a 35-39 százalékát összességében, abból minimális bevétel volt, 190 millió forint az első körből, ami Kabának az eszközértékéhez képest is meg minden más szempontból is elfogadhatatlanul alacsony szerintem. És utána '91 júniusában-júliusában lezajlott négy cukorgyárunk eladása, a Mátra, a Szerencs és a Szolnok, ebből ugyan volt 900 millió forint bevétel az államkasszának, de emellé az ÁVÜ rögtön be is vállalta a 800 millió forintos bankgaranciát, mindenféle garanciavállalást, aminek a nagy részét később a francia befektetők természetesen

le is hívták. Tehát összességében az a 900 millió forint hiába jött be akkor, utána azt vissza is kérték szépen a későbbiek folyamán. *(Hanó Miklós: Akkor mi értelme volt az egésznek?!)* Tehát csak azt akartam mondani, hogy összességében az elsőkörös, tehát ezeknek a 30-35-39 százalékos részvénycsomagoknak az eladásából összességében nulla forint, gyakorlatilag nulla forint bevétele volt az államkasszának.

ELNÖK: Kérdezem, hogy van-e még jelentkező. *(Jelzésre:)* Ivanics képviselő úr!

IVANICS FERENC (Fidesz): Köszönöm szépen. A válaszokból kiderül, hogy tényleg messze van a 20 év, és ahogy itt éppen Hanó képviselőtársam megmutatta, gyakorlatilag tényleg vannak dolgok, amelyek összefolynak, hogy mi volt '90-ben, '92-ben meg '93-ban. Ez ilyen szempontból megérthető, mégis azt gondolom, az a szerencsésebb, és egy bizottság jobban látja a folyamatokat, hogyha ezt időrendben megvizsgáljuk.

A válaszból az is kiderült, hogy gyakorlatilag a szeptember 6-ai szerződés megkötésénél - a Petőházi Cukorgyár a szűkebb régiómat érinti, azért is nézem ezt, meg ez volt az első szerződés - az ÁVÜ jól láthatóan egy olyan döntést hozott meg, amely... Hogy mondjam? Szóval nem vagyok biztos benne, hogy pontosan látták a viszonyokat - és akkor nagyon finoman fogalmaztam. Azt azért a 20-21 évvel ezelőtti helyzetről világosan látjuk gyakorlatilag a beszámolókból, hogy tényleg sokfajta nyomás volt, ezt nem vitatom el. Ma már, mai fejjel még azoknak is nehéz visszagondolni ezekre az időkre, akik végigélték, akik tevékenyen végigélték azt az időt. Megdöbbenő ilyen módon - bármennyire is nem vagyunk egyébként Magyarország fejlődésével megelégedve, de megdöbbenő -, hogy mennyit léptünk előre, azért a rendszerváltásnak voltak ilyen szempontból előnyei is, még ha ezeket hajlamosak vagyunk olyan gyorsan elfelejteni is.

Az is világosan és egyértelműen látszik, hogy az akkori gazdasági viszonyok kevésbé voltak feltérképezhetőek. Ilyen módon, azt gondolom, az ÁVÜ döntéshozatala meglehetősen bátor döntés volt, és ma már, utólag könnyen mondja az ember, hogy ez nehezen született meg. Ami nekem azért mégis furcsa ebben a helyzetben, amire nem kaptam választ, az a döntés-előkészítés. Tehát azért azt gondolom, ilyen súlyú döntések meghozatala mégis csak egy komolyabb döntés-előkészítést igényelt volna, és elnézést kérek, mint politikus lehet, hogy a politikai mundér becsületét védem, bár nem áll ez szándékomban, de mégis, ilyenkor nagyon sok az előkészítő apparátuson múlik. Tehát ha akár egy egyszerű bizottság működését nézem meg, akár egy önkormányzat működését nézem vagy akár egy vállalati testület döntését nézem meg, azért azt jól tudjuk, hogy bár a döntési felelősség a vezető testületen, mondjuk az igazgatótanácson van, azért a döntés-előkészítésen a döntés több mint 50 százaléka múlik. Ilyen módon az ÁVÜ előkészítése nagyon hangsúlyos.

Kicsit talán segíték azzal, hogy 1859 állami cég volt 1990-ben magyar kézben, és ez az 1859 cég nyilván óriási teher volt. Azért én a bizottság munkáját illetően továbbra is javaslom, hogy nézzük meg ezt folyamatában, hogy hogyan és mennyi cég került akkoriban privatizálásra, hogy melyik évben mennyi céget privatizáltak, akár ágazati bontásban is - ez talán könyvtárakban szerepel valamilyen egyszerűbb anyagban, ilyen módon az Országgyűlés háttérinformációi is igénybe vehető, akár a KTK, akár a könyvtár.

Visszatérve: összességében Csepi Lajos úr válaszában első kijelentésével van vitatkoznivalóm, amikor is azt mondta, hogy hát akkor már nem nagyon működött a pártállam. Az a helyzet, hogy én azért vagyok fideszes még így 21 év után is, mert azt gondolom, hogy a pártállam működött, csak akkor már így működött - és ezt nagyon fontos kijelentésnek tartom: És azt gondolom, ezt a vizsgálati anyagunkban, jelentésünkben a későbbiekben is látni kell, hogy Magyarországot '87-88-ban elindították egy olyan úton, amely a koordinálatlanságában volt koordinálva - erről már beszéltem a bizottsági ülésen is -, és azt gondolom, hogy ez a látszólagos spontán privatizáció igenis egy olyan folyamat volt,

amelynek a végkimenetele nem volt kérdéses. Ezért érthető a vállalatvezetők aktivitása, akikről tudjuk, hogy '88-89-ben azért nagyon kevés olyan vállalatvezető volt, aki valamilyen módon nem csatlakozott be a pártállami rendszerbe. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Ha nincs több kérdező, akkor én pontosítanám egy korábbi kérdésemet a garanciális elemek között, ami egy kicsit nagyobb léptékű garancia, és valahol az Ivanics képviselő úr által feltett kérdésre is segít a válaszadóknak megtalálni a választ. Jól értem-e azt, hogy magát a privatizációt tartotta a kormányzat annak a garanciális elemnek, amelynek révén Magyarországon a piacgazdaság kiépülhet, tehát végül is a visszaépülés elleni legfőbb garanciát abban látták az első kormány vezetői, hogy az állami cégek magántulajdonba kerülnek? Mert én is úgy látom, hogy néhány hónap alatt nem lehetett szakmai mélységű döntést hozni, ehhez valami elvi megközelítés kellett, ami mondjuk az lehetett, hogy úgy gondolták, hogy a privatizáció egy visszarendeződés ellen talán garanciát jelenthet, illetve garanciáját adhatja a piacgazdaság kialakulásának, kiépítésének. Azt kérdezem, hogy akkor így látták-e ezt. Illetve volt-e arról szó, amit Hanó képviselő úr vetett fel, hogy milyen arány célszerű az állami tulajdon és a magántulajdon között, tehát volt-e esetleg erre vonatkozó mérlegelés, hogy milyen arányban célszerű ezt hosszú távon működtetni? Köszönöm.

Tessék, megadom a lehetőséget a válaszádra.

Válaszok, reflexiók

Dr. Csepi Lajos, az Állami Vagyonügynökség volt ügyvezető igazgatója

DR. CSEPI LAJOS, az Állami Vagyonügynökség volt ügyvezető igazgatója: Köszönöm szépen... *(Dr. Aradszki András: Miért nem adtad át az elnöklést? - Hanó Miklós: Ez most másként működik.)*

ELNÖK: Mert csak kérdeztem, nem véleményt mondtam. *(Hanó Miklós: Így van!)* Vendégeinké a szó. Annyi, hogy volt egy kis Házsabály-értelmezési vitánk Aradszki képviselő úrral, aki ugyan nem kért szót, hogy miért nem adtam át az ülés vezetését. Azért, mert nem véleményt mondtam. Tehát nem az az oka, hogy nem volt kinek átadni, hanem azért volt így, mert csak kérdeztem. Köszönöm szépen.

Tessék parancsolni, vendégeinké a szó.

DR. CSEPI LAJOS, az Állami Vagyonügynökség volt ügyvezető igazgatója: Köszönöm szépen. Hogy a legegyszerűbb válasszal kezdjem: soha semmilyen anyagi ösztönzés vagy prémium nem volt az ÁVÜ-ben a privatizáció üteme vagy a pénzbevétele függvényében, tehát nem volt - hogy úgy mondjam - anyagi ösztönzés a folyamat gyorsítására.

Miért írták a szolnokiak vagy a szerencsiek - nem tudom melyik szerződésben szerepel -, hogy piacbővítési lehetőségeket látnak? Nem tudom természetesen. Feltételes válaszom az, hogy ha más piacot ígért a befektető, adott esetben a franciák, akkor ezt az ÁVÜ igazgatótanácsa lehetségesnek tartotta. Egy francia vállalat, amely a világ sok csücskébe exportált cukrot, elvileg láthatott piacbővítési lehetőséget, és ehhez szükségesnek tarthatott kapacitásbővítést.

A saját piacot sem tudjuk ellátni. Ma, azt gondolom, ez tényhelyzet, de, tisztelettel, az a véleményem, hogy ennek semmi köze nincs a magyar privatizációhoz. Ha az uniós kvóták és a banáncukor vagy nem tudom milyen cukor árösszefüggések nem így alakulnának, akkor egészen biztos el tudnánk látni a piacot. Nem értek az agrárpolitikához - önök nyilván

konzultálnak ilyen szakértővel is -, de meggyőződésem, hogy ha ez az összefüggés nem jelentkezik, akkor ezek a cégek ma is vidáman gyártanak cukrot Magyarországon.

Valamelyik képviselő úr azt is mondta az egyik kérdésében, hogy butaság volt ez a privatizációs folyamat, inkább menjenek tönkre a cégek. Akkor egészen biztosan nem ez volt a követelmény, az, hogy inkább menjen tönkre. Pontosan az volt, hogy bármit tegyünk meg, csak a munkahelyeket őrizzük meg, higgyék el, ez teljesen egyértelműen így volt, és ezért fogadott be az igazgatótanács olyan szerződéseket, amelyekről itt szó esett, amelyekben nincs valós állami bevétel.

Kupa Mihály, nem Kupa Mihály. Nem tudom, mikor lépett be és mikor lépett ki a képből, de hogy a nyomás állandóan rajtunk volt a Pénzügyminisztérium részéről, hogy termeljünk bevételt, az egyértelmű. Tehát ahol és amikor erre reális lehetőséget láttunk, ott mindig próbáltunk bevételre szert tenni. De amikor úgy ítéltük meg, hogy ez kizáró ok, ott átengedte a döntést az igazgatótanács, anélkül, hogy ezt követelte volna.

Egyetértek önökkel, nagyon sok múlik az előkészítésen, nyilván sok múlik az apparátus munkáján, de sok múlt azon is, hogy milyen alapanyag jött a vállalati tanácsoktól, hozott anyagból dolgoztunk '92-93-ig. És az ÁVÜ apparátusa sem volt külön, mint bármelyik más államigazgatási egység. Próbáltuk kihozni a rendszerből azt, amit lehet.

Egyetértek Józsa képviselő úrral abban, hogy igen, a politikai akkori vezetése szerintem is egy olyan garanciát látott a privatizációban, amely a rendszerváltás visszafordíthatatlanságát volt hivatott biztosítani. Ezért adtak ennek a folyamatnak teljes politikai támogatást mindenféle problémák, feszültségek és botrányok ellenére is.

Hogy milyen az ideális arány a magyar piacgazdaságban az állami termelőtulajdon és a magánvállalkozás között, ez nem vetődött fel, én nem emlékszem ilyen követelményre vagy előírásra. Megint azt tudom mondani, hogy ömlött be hozzánk a sok kezdeményezés, ömlött be a médiától, a lakosságtól, mindenkitől a legkülönbözőbb felvetés és kezdeményezés, az ilyen jellegű tudományos előkészítésre nem volt sem kapacitásunk, sem elméleti felkészültségünk.

Még egy számot hadd mondjak el! Elhangzott itt, hogy az új befektetők csak saját maguknak hoztak pénzt. Én a KSH-ban egy olyan számot találtam, amely azt mondja, hogy '92-től '98-ig az élelmiszeripar új tulajdonosai 300 milliárd forintnyi új beruházást eszközöltek, amit lehet, hogy saját maguknak tettek meg, rendben van, de ez akkor is Magyarországon történt, magyar munkaerőt foglalkoztattak, magyar kapacitást fejlesztettek ebből a pénzből, és azért 300 milliárd forint több mint egy jelképes összeg. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm Csepi úrnak. *(Jelzésre:)* Ivanics úrnak adok szót, de kérem, hogy legyen rövid.

IVANICS FERENC (Fidesz): Bocsánat, tényleg egy rövid kérdés lesz - talán itt, a bizottság előtt is érdekes. Hogy lesz valakiből ÁVÜ-igazgató? Tehát hogyan történt a felkérés, mi alapján esett önre a választás? Ez hogy jött?

DR. CSEPI LAJOS, az Állami Vagyonügynökség volt ügyvezető igazgatója: Nem tudom, hogy ez a kérdés...

ELNÖK: A válasz fakultatív, nem tartozik a bizottság ügyrendjébe.

IVANICS FERENC (Fidesz): Elnézést kérek, hogyne tartozna! Azt vizsgáljuk, hogy a döntéshozatalok miképpen születtek meg. Nyilvánvalóan mindenkinek van egy életútja, amit bejárt, és az a kérdés szerintem fontos, hogy ha valaki mondjuk a KISZ-ben dolgozik, akkor hogyan lesz az első megalakuló kormányánál egy fontos személyiség.

ELNÖK: Az MDF ajánlotta.

IVANICS FERENC (Fidesz): A kérdésben semmi támadó nem volt, érdeklődő voltam, előfeltevésekkel nem rendelkeztem, és tényleg érdekel, hogy hogyan, milyen szempontok alapján került kinevezésre valaki. Azt gondolom, hogy egy ilyen tisztségre való kinevezés bizony a bizottság hatáskörébe tartozik.

DR. CSEPI LAJOS, az Állami Vagyonügynökség volt ügyvezető igazgatója: Jó, nagyon szívesen válaszolok rá, bár őszintén szólva nem tudom. A kép úgy nézett ki, hogy én a rendszerváltás előtt az Országos Anyag- és Árhivatal elnökhelyettese voltam, és Matolcsy György, aki annak idején Antall József kabinetfőnöke volt, hívott fel. Én is megkérdeztem, hogy, Gyuri, miért pont én. Azt mondta, azért, mert te tudsz angolul. Megnézték az új kormány másodrangú vezetőinek az életrajzát, és kerestek egy ürgét, aki beszél angolul - és nem találtak mást. Lehet, hogy nem így van, de én ezt a választ kaptam a Matolcsytól. *(Közbeszólások.)*

ELNÖK: Életszerű. Bártfai Bélának adom meg a szót.

Dr. Bártfai Béla, az Állami Vagyonügynökség igazgatótanácsának volt tagja

DR. BÁRTFAI BÉLA, az Állami Vagyonügynökség igazgatótanácsának volt tagja: Köszönöm szépen. Volt egy olyan kérdés, hogy kaptak-e prémiumot az IT-tagok, tehát az igazgatótanácsra vonatkozó kérdés volt ez. Határozottan állítom, hogy nem, tehát a privatizációban nem volt érdekelt az igazgatótanács tagja ilyen téren. Egyébként még tiszteletdíjat sem, vagy a későbbiek során valami nagyon jelképes összeget kaptak, ami aztán később növekedett, de kezdetben biztos hogy nem, illetve prémiumot pedig semmiképpen sem. És nagyon szűken szavazta meg az igazgatótanács egyébként a menedzsment ebbéli fizetését vagy jutalmazását is, ha ez odakerült elé.

Ivanics képviselő úrral én egyetérték, és valóban, azért 20 év távlatából, ön azt mondta, hogy sokat elértünk. Ez így is van. Ha visszatekint az ember, nem szeretne úgy visszanézni 20 évre, hogy nem ért el semmit. De azért azt tudom mondani, hogy ma sem teljes egyébként még a vagyonügynökségnél, most nem így hívják, az MNV Zrt.-nél, amely magába olvasztja az ÁVÜ-t, a kincstárat és a Földalapot - bár most éppen kijött onnan a Földalap -, még ma sem teljes a leltár, hiszen ma is nehezen tud egy mérleget készíteni az MNV Zrt., mert az állami vagyonleltár azóta sem kész.

A bizottság munkája. Egyébként amikor meghívást kaptam erre, akkor először azt hittem, hogy valami a napi munkámmal kapcsolatos tevékenységről van szó, azt nem gondoltam volna, hogy a 20 évvel ezelőtti igazgatósági tagságom fog felmerülni, ezért nem is vagyok annyira felkészült, amiért elnézést kérek. Ha iratokat kapok, akkor sokkal inkább az tudok lenni. De az jó, hogy szembenéz, egy kicsit nagyon fájdalmas téren néz szembe a parlament vagy a jogalkotó, a törvényalkotó, egyáltalán az államhatalmi szervek azzal a privatizációs folyamattal, amit mi tettünk, és igen, így is volt, bizonyára így volt, hogy a rendezettségben volt a rendezettség, ez így van. Nagyon tudatosan vitték a privatizációs folyamatot egy irányba az akkori jogszabályok, és nagyon jó, hogy szembenéz ezzel a parlament; nagyon jó, hogy szembenéz vele, mert van mit leszűrni, többek között legalább azt, hogy tegyék rendbe egyszer a vagyon-nyilvántartást, nézzünk szembe azzal, hogy hova jutottunk el. És mi magyarok nagyon bölcssek vagyunk abban, és higgye meg, szakértő úr, hogy nagyon sok szakértő dolgozott akkor is egyébként az akkori privatizációs döntéseknél, és nagyon sok szakértői anyagot olvasott az ember egy-egy igazgatótanácsi ülésre való

felkészülés során, ami akkor alátámasztotta azokat a döntéseket, amelyek megszülettek. Nagyon jók vagyunk abban, hogy hogyan csináltuk rosszul 20 évvel ezelőtt, de ha ez a szembenézés legalább azt kihozza, hogy mit is csináltunk rosszul, és abból hogyan tudunk előrelépni, akkor ennek csak örülni tud az ember mint állampolgár is, mint a mindenkori jogszabályok végrehajtója is, jogászként meg pláne. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Ha egyetértenek képviselőtársaim, akkor tisztelettel megköszönöm vendégeinknek, hogy részt vettek a mai bizottsági munkában, a meghallgatáson.

A következő ülésünk pénteken, 9 órakor kezdődik, Bokros Lajos korábbi IT-tag meghallgatására kerül sor. Kérek mindenkit, hogy vegyen részt azon az ülésen is. Ezzel a mai ülést bezárom. Köszönöm a figyelmet.

(Az ülés befejezésének időpontja: 12 óra 45 perc)

Font Sándor
a vizsgálóbizottság társelnöke

Dr. Józsa István
a vizsgálóbizottság társelnöke

Jegyzőkönyvvezető: Molnár Emese